

REFERENDUMDA FAOL ISHTIROK ETAYLIK!

MILLIY QADRIYATLARGA TAYANGAN TARAQQIYOT

1995-yil 10-iyundan chiqa boshlagan

www.mt.uz / milliytiklanish2022@umail.uz

tiklanish

«MILLIY TIKLANISH» DEMOKRATIK PARTIYASINING IJTIMOYIY-SIYOSIY GAZETASI

№ 9 (1197) 2023-yil 29-mart, Adadi - 8657
chorshanba

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

MAS'ULLIK SHAHO DATI

Keyingi yillarda erishilgan siyosiy-iqtisodiy erkinliklarni mustahkamlash va rivojlantirish uchun barqarorlikka erishish, islohotlarni ortga qaytmaydigan harakatga aylantirish xalqimiz uchun ham, davlatimiz uchun ham ustuvor maqsadga aylandi.

REFERENDUM

4-5

AKS-SADO

10

OQ PAXTADAGI
«QORA DOG`»
FOJIASI

takrorlanmasligi uchun
konstitutsiyaviy asos
yaratilmoqda

G'OYA VA
TASHABBUSLARIMIZ AKS
ETAYOTGAN HUJJAT!

Inson baxtli va farovon yashash
uchun dunyoga keladi. O'zi
tug'ilib o'sgan yurtda yashashdan
ham ortiqroq baxt bormi
dunyoda?!

TOKI, GAZETA O'QISH
QADRIYATGA AYLANMAS
EKAN,

tanqidlar sarg'aygan
sahifalarda qolib
ketaveradi...

UMRI QAMOQ, SURGUN, RUHIY VA MA'NAVIY TA'QIBLARDA O'TGAN SAHRO QIZI → 12-bet

MAS'ULLIK

Alisher QODIROV,
Markaziy kengash raisi

Keyingi yillarda dunyo keskin burilishlar, turli ziddiyatlar, xavf-xatarlar, siyosiy inqirozlar va oldindan oqibatini taxmin qilish qiyin bo'lgan muammolar girdobida yashamoqda. Ana shunday qiyinchiliklar ichida O'zbekiston o'z manfaatlarini munosib himoya qilishi, mustaqil davlat sifatida o'z maqsadlarini ro'yobga chiqarishi uchun tub islohotlarni amalga oshirmoqda. Konstitutsiyamizga o'zgartirish kiritish zarurati ham aynan xalqimiz tomonidan keng qo'llab-quvvatlanayotgan siyosiy va iqtisodiy islohotlar to'liqligida yuzaga keldi.

Tan olish kerak, bugun Yangi O'zbekistonda Konstitutsiyaviy islohotlar orqali insonni qadrlaydigan davlat barpo etishning huquqiy asoslari yaratilmoqda. Bunday davlatni esa eng avvalo, o'zi va atrofida qilarni hurmat qila oladigan insonlarga yaratishi va rivojlantirishi mumkin.

Ma'lumki, Referendum bu fuqarolarning mamlakat miqyosidagi muhim masalalarga ovoz berish yo'li bilan munosabat bildirishidir. Aytish joizki, Bosh Qomusimizga kiritilgan o'zgarishlarning qariyb bir yil davomida muhokama etilib, so'ngra Referendumga qo'yilayotgani Konstitutsiyamizning nafaqat yangilangani, balki xalqchillashishiga xizmat qildi. Ana shu jarayonda yurtdoshlarimizdan 220 mingdan ziyod takliflar kelib tushgani esa ularning Vatanimiz taqdiriga befarq emasliklaridan dalolatdir.

Biron davlatda bir yildan ziyodroq vaqt mobaynida muhokama qilingan Konstitutsiya yo'qligini inobatga olsak, bu jarayonni tom ma'noda tarixiy hodisa deb atash mumkin bo'ladi.

Konstitutsiyadagi moddalarning 128 tadan 155 taga, normalarning esa 275 tadan 434 taga ko'paygani Bosh Qomusimizning 65 foiz matni yangilanganini ko'rsatadi.

Keyingi yillarda erishilgan siyosiy-iqtisodiy erkinliklarni mustahkamlash va rivojlantirish uchun barqarorlikka erishish, islohotlarni ortga qaytmaydigan harakatga aylantirish xalqimiz uchun ham, davlatimiz uchun ham ustuvor maqsadga aylandi.

Inson huquq va erkinliklari,

qadriyatlar, madaniy-tarixiy va ma'naviy meros, tarbiya va ta'lim sohasida davlat zimmasiga jiddiy mas'uliyat yuklatilayotgani

”

Bugun Yangi O'zbekistonda Konstitutsiyaviy islohotlar orqali insonni qadrlaydigan davlat barpo etishning huquqiy asoslari yaratilmoqda. Bunday davlatni esa eng avvalo, o'zi va atrofida qilarni hurmat qila oladigan insonlarga yaratishi va rivojlantirishi mumkin.

yangi Konstitutsiyaning xalq Konstitutsiyasiga aylanayotganidan dalolatdir.

Ta'kidlash lozimki, uch ming yillik davlatchilik tajribamiz, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sadoqat, ajdodlarimizning jahon sivilizatsiyasidagi o'rniga alohida e'tibor, oila, tarbiya va ta'lim, madaniy va tarixiy merosga munosabatni belgilovchi yangi normalar Konstitutsiyani milliy

qadriyatlarimiz asosida boyitish imkonini berdi.

Ma'lumki, tarbiya xalqimiz uchun qiyosi yo'q qadriyat sanaladi. Aynan shuning uchun ham Konstitutsiyada yoshlarda milliy va umuminsoniy qadriyatlar, ma'naviy merosimizga hurmat hamda ona Vatanga muhabbat tuyg'ularini shakllantirish mas'uliyati davlat zimmasiga yuklatilmoqda.

Partiyamizning 2020 – 2024-yillarga mo'ljallangan Saylovoldi dasturida belgilangan asosiy vazifalarning qonunchilik talablari asosida yangilanayotgan Konstitutsiyada aks etayotgani, albatta, bizni quvontirdi. Jumladan, 50-moddaga maktabgacha ta'lim va tarbiya, umumiy o'rta ta'lim davlat nazoratidadir, degan norma kiritildi. Avvalgi Konstitutsiyada faqat maktab ishlari davlat nazoratida, deyilgan edi.

Bu o'zgarish, shubhasiz yosh avlod vakillarining bog'cha va maktab davri davlatning kafolatli nazoratida bo'lishini anglatadi. Sir emaski, oila, bog'cha va maktabda tarbiya va ta'lim masalasidagi qarash va amal uyg'unligi ta'minlansa, aqli, erkin tafakkurli, o'ziga va atrofiga mas'uliyatli bo'lgan yangi avlodni shakllantirish muddati uzoqqa cho'zilmaydi.

Albatta, maktabgacha tarbiya tizimini isloh qilmasdan turib, bu mas'uliyatni zimmaga olish mumkin emas. O'tgan olti yil mobaynida maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar qamrovi 10 foizdan qariyb 80 foizga yetdi, hududlarda minglab yangi bog'chalar qurildi, soha oyoqqa turdi va endi bog'chani ham maktabdagidek davlat qaramog'iga olish

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
REFERENDUMI
2023

Har kim ta'lim olish huquqiga ega.

Davlat uzluksiz ta'lim tizimi, uning har xil turlari va shakllari, davlat va nodavlat ta'lim tashkilotlari rivojlanishini ta'minlaydi. Davlat maktabgacha ta'lim va tarbiyani rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratadi.

Davlat bepul umumiy o'rta ta'lim va boshlang'ich professional ta'lim olishni kafolatlaydi. Umumiy o'rta ta'lim majburiydir. Maktabgacha ta'lim va tarbiya, umumiy o'rta ta'lim davlat nazoratidadir.

Ta'lim tashkilotlarida alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim va tarbiya ta'minlanadi.

50

-modda.

SHAHODATI

konstitutsiyaviy norma bilan belgilanmoqda. Statistika qiziquvchilar uchun shuni aytish joizki, yangilanayotgan Konstitutsiyamizda ta'lim-tarbiya va ilm-fanga oid normalar qariyb 2 barabarga oshmoqda.

hisobiga falsafa (PhD) va fan doktorlaridan (DSc) iborat pedagoglar sonini ikki barabarga yetkazishga ko'maklashish hamda sohani jahon ta'lim va ilmiy hamjamiyatiga integratsiyalashish, oliy

kelgan majburiy mehnatga bo'lgan yangicha munosabatni mustahkamlaydi.

Yana bir muhim gap: Bosh Qomusimizga davlatning xorijda yashayotgan vatandoshlarimiz bilan aloqalarimiz saqlanib qolishi

Konstitutsiyada ana shu e'tibor ham huquqiy jihatdan kuchaytirilyapti. Ya'ni, yangi norma bilan ayollarning ish haqini kamaytirish taqiqlanmoqda.

Ushbu masala ham partiyamiz uchun begona emas. Buni 2020–2024-yillarga mo'ljallangan Saylovoldi dasturimizda fuqarolarga, ayniqsa, xotin-qizlarga to'liq ish xaqi saqlangan holda moslashuvchan ish vaqti oraliq'ini belgilashni joriy etish, ayollarning oilada ko'proq bo'lishlari uchun sharoit yaratishga erishish asosiy maqsadlardan biri sifatida belgilanidan ham ko'rish mumkin edi.

Konstitutsiyaga

munosabatlarida yuzaga keladigan qonunchilikdagi barcha ziddiyatlar va noaniqliklar inson foydasiga talqin etilishi bilan bog'liq normadir. Bu juda katta kafolat bo'lib, O'zbekistonimizning ijtimoiy va siyosiy hayotidagi tarixiy voqea hisoblanadi.

Aytmaylik soliq qonunchiligida bir biriga nomuvofiq bo'lgan normalar vujudga keldi. Bunday nomuvofiqlikni, tabiiyki, soliq organi davlat foydasiga, fuqaro esa o'z foydasiga talqin qilishni xohlaydi. Konstitutsiyaga kiritilayotgan mazkur kafolat esa, bunday bahsga nuqta qo'yadi va nomuvofiqliklar davlatga emas, fuqaro, ya'ni sizni bizning foydamizga hal etiladi.

Umuman olganda, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda inson huquq va erkinliklariga oid qoidalar, davlatning xalq oldidagi majburiyatlari bir necha baravarga oshmoqda. Chunki Konstitutsiya loyihasini ishlab chiqishda "inson manfaati har narsadan ustun" degan mezon asos qilib olindiki, bu bilan Bosh Qomusimiz tom ma'noda xalq Konstitutsiyaga aylanmoqda.

Ma'lumki, jahon tajribasida referendumga chiqariladigan mavzu har doim ham referendumgacha xalq bilan muhokama qilingani qilinmaydi. O'zbekistondagi konstitutsiyaviy islohotlarning o'ziga xosligi esa yangi Konstitutsiya loyihasining xalqimiz bilan uzoq muhokama qilingani va deyarli birga tayyorlangani bo'ldi. Shuning uchun barchani xalqimiz taqdiri va ertangi kunini belgilab beradigan tarixiy o'zgarishlarga befarq bo'lmasdan, referendumda faol ishtirok etishga chaqirib qolamiz!

”

Ta'kidlash joizki, oldimizda mashaqqat bilan erishilayotgan natijalar mohiyatini anglaydigan avlodni tarbiyalash vazifasi turibdi. Shuning uchun ham bugun yoshlarga qaratilayotgan e'tibordan umidimiz katta, ya'ni mehr bilan parvarishlanayotgan nihollar ertaga xalqimizni barakali hosil bilan quvontirishi kerak!

Saylovoldi dasturimizda belgilangan yana bir muhim vazifa – loyihaning 52-moddasiga o'qituvchining sha'ni va qadr-qimmatini, ularni ijtimoiy va moddiy farovonligini himoya qilish to'g'risida norma kiritilayotganidir. Bu mamlakatimizdagi 685 ming nafardan ortiq o'qituvchining professional o'sishi hamda ijtimoiy va moddiy qo'llab-quvvatlanishi ularning jamiyatdagi ijtimoiy maqomi, obro'sini yanada oshirishga xizmat qiladi, albatta.

Ma'lumki, 2020 – 2024-yillarga mo'ljallangan Saylovoldi dasturimizda yurtimizdagi 110 dan ortiq oliy ta'lim muassasalari va ularning filiallari sonini ilmiy salohiyat, moddiy-texnik bazaga muvofiq kuchaytirish va 150 taga yetkazishni qo'llab-quvvatlash, falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajalarini olish tartibini soddalashtirish

ta'lim muassasalarida ixtisoslashgan mutaxassislar tayyorlashni kengaytirish borasidagi masalalar belgilab olingandi.

Konstitutsiyada oliy ta'lim tashkilotlariga akademik erkinlik berish, o'zini o'zi boshqarish, tadqiqotlar o'tkazish va o'qitish erkinligi huquqi ham kafolatlanmoqda. Ushbu normaning kiritilishi oliy o'quv yurti va ilmiy-tadqiqot muassasalarining ta'lim va ilmiy-tadqiqot jarayoniga davlat ishtirokini cheklashga, professor-o'qituvchilar va talabalarning o'quv jarayonidagi mustaqilligini ta'minlaydi.

Qomusimizda bolalar mehnatining har qanday shakllari taqiqlanayotganini ham aytish joiz. Zero, keyingi 6 yilda olib borilgan ishlarning huquqiy asosini yaratish O'zbekistonda uzoq yillar yurtimizning xalqaro imijiga salbiy ta'sir qilib

hamda rivojlanishi to'g'risida g'amxo'rlik qilishi bo'yicha ham norma kiritilmoqda. Bu norma chet ellarda yashayotgan, ishlayotgan, eng asosiysi ta'lim olayotgan yurtdoshlarimizni o'z ona Vatani bilan doimiy aloqada bo'lishga, tili, madaniyatini saqlab qolish hamda rivojlantirishga, O'zbekistonning obro'sini esa yanada oshirishga xizmat qiladi.

Ta'kidlash joizki, bugun oldimizda mashaqqat bilan erishilayotgan natijalar mohiyatini anglaydigan avlodni tarbiyalash vazifasi turibdi. Shuning uchun ham bugun yoshlarga qaratilayotgan e'tibordan umidimiz katta, ya'ni mehr bilan parvarishlanayotgan nihollar ertaga xalqimizni barakali hosil bilan quvontirishi kerak!

Oila va ota-onalarga e'tibor shubhasiz, kelajakka e'tibordir. Yangilanayotgan

”

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda inson huquq va erkinliklariga oid qoidalar, davlatning xalq oldidagi majburiyatlari bir necha baravarga oshmoqda. Chunki Konstitutsiya loyihasini ishlab chiqishda "inson manfaati har narsadan ustun" degan mezon asos qilib olindiki, bu bilan Bosh Qomusimiz tom ma'noda xalq Konstitutsiyaga aylanmoqda.

kiritilayotgan muhim o'zgartirishlardan yana biri bu, shubhasiz insonning davlat organlari bilan o'zaro

KONSTITUTSIYADAGI MODDALARNING

128 tadan 155 taga, normalarning esa 275 tadan 434 taga ko'paygani Bosh Qomusimizning 65 foiz matni yangilanganini ko'rsatadi.

52

-modda.

O'zbekiston Respublikasida o'qituvchining mehnati jamiyat va davlatni rivojlantirish, sog'lom, barkamol avlodni shakllantirish hamda tarbiyalash, xalqning ma'naviy va madaniy salohiyatini saqlash hamda boyitishning asosi sifatida e'tirof etiladi. Davlat o'qituvchilarning sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish, ularning ijtimoiy va moddiy farovonligi, kasbiy jihatdan o'sishi to'g'risida g'amxo'rlik qiladi.

2016-yildan boshlangan – Yangi O'zbekiston islohotlari tufayli majburiy mehnatni batamom tugatish davlat siyosatining eng ustuvor vazifalaridan biri etib belgilandi.

OQ PAXTADAGI «QORA DOG'»

FOJIASI TAKRORLANMASLIGI UCHUN KONSTITUTSIYAVIY ASOS YARATILMOQDA

Xalqaro mehnat tashkiloti ma'lumotiga ko'ra, 2021-yili dunyoda 28 million kishi majburiy mehnat qurboniga aylangan. Ularning 11 millioni ayollar, 4 millionga yaqini esa bolalardir.

Garchi BMTning Majburiy mehnat to'g'risidagi 29-Konvensiyasi 1930-yilda, uning qo'shimcha bayon-nomasi 2014-yilda tasdiqlangan bo'lsada, majburiy mehnatni yo'qotish hamon xalqaro hamjamiyat oldidagi eng dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda.

Uzoqqa bormaylikda, bundan bir necha yil oldingi vaziyatni esga olaylik. Yaqin yillargacha bizda ham o'qituvchilar, shifokorlar, umuman, ijtimoiy soha xodimlari, harbiylar, talabalar, eng ayanchlisi, maktab o'quvchilarining majburiy mehnatga, ayniqsa, paxta yig'im-terimiga jalb etilishi oddiy hol edi.

Aynan shuning uchun ham uzoq yillar oq paxtamiz jahon hamjamiyati oldida biz uchun «qora dog'» bo'lib keldi. Vaziyat shu darajaga bordiki, mamlakatimizdagi va xorijdagi inson huquqlari faollari O'zbekistonda paxta yetishtirishda majburiy

banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Yevropa Ittifoqi va paxta eksporti hamda to'qimachilik sohasida faoliyat ko'rsatayotgan yirik kompaniyalarga taqdim etildi. Natijada 2010-yildan boshlab «Cotton Campaign» xalqaro koalitsiyasi o'zbek paxtasiga boykot e'lon qilib, uni sotib olishdan voz kechdi.

Shu o'rinda haqli bir savol tug'iladi: pedagog, tibbiyot xodimlari, talaba va o'quvchilarni paxta yoki boshqa qishloq xo'jaligi ekinlarini yig'ib-terib olish, yoki obodonlashtirish ishlariga, navbatchilikka majburiy jalb etish orqali biz nimalarga erishdik? Hech narsaga. Faqat yo'qotdik, xolos. O'quvchi va talabalarni savodsiz qildik. Jamiyat taraqqiyotiga mas'ul o'qituvchiyu, aholi salomatligi va millat genofondiga mas'ul sog'liqni saqlash xodimlarini hasharchiga aylantirdik.

Bu nafaqat ijtimoiy-iqtisodiy ahvolumizga, balki millat rivojidadagi eng muhim yillarni yo'qotishimizga sabab bo'ldi. Ming shukurki, 2016-yildan boshlangan – Yangi O'zbekiston islohotlari tufayli majburiy mehnatni batamom tugatish davlat siyosatining eng ustuvor vazifalaridan biri

Shu o'rinda uzoq yillik mashaqqatli mehnat, maqsad sari sobitqadamlik bilan olg'a borish, odam savdosiga va majburiy mehnatga qarshi kurashish milliy komissiyasining sa'y-harakati, qishloq xo'jaligi sohasida inqilobiy islohotlar o'tkazilishi, mehnatga ma'muriy tarzda majburlash uchun Ma'muriy javobgarlik va Jinoyat kodeksida javobgarlikning kuchaytirilishi va boshqa chora-tadbirlarni tizimli tashkil etish o'z samarasini berganini aytish joiz. 2022-yilning 10-mart kuni nihoyat «Cotton Campaign» xalqaro koalitsiyasi O'zbekistonga nisbatan joriy etilgan 12 yillik boykotni bekor qildi.

Majburiy va bolalar mehnatining taqiqlanishi Bosh Qomusimizda belgilab qo'yilayotgani esa ushbu siyosiy qaror abadiy ekanini ko'rsatadi. Bu borada, ayniqsa, barkamol avlod rivojiga salbiy ta'sir qiladigan har qanday bolalar mehnati taqiqlanishi yangi tahrirdagi Konstitutsiyada muhrlab

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

Sud qarori bilan tayinlangan jazoni ijro etish tartibidan yoxud qonunda nazarda tutilgan boshqa hollardan tashqari majburiy mehnat taqiqlanadi.

Bolalar mehnatining bolaning sog'lig'iga, xavfsizligiga, axloqiga, aqliy va jismoniy rivojlanishiga xavf soluvchi, shu jumladan uning ta'lim olishiga to'siqlik qiluvchi har qanday shakllari taqiqlanadi.

44

-modda.

qo'yilyapti.

Konstitutsiyamizga kiritilayotgan o'zgarishlardan yana biri bu aynan majburiy mehnat, xususan, bolalar majburiy mehnatiga to'liq barham berilishi bilan bog'liqdir. Endi 44-moddaga ko'ra, «Sud qarori bilan tayinlangan jazoni ijro etish tartibidan yoxud qonunda nazarda tutilgan boshqa hollardan tashqari majburiy mehnat taqiqlanadi».

O'zbekistonning eng katta boyligi — farzandlarimizdir. Yuqorida qayd etilgan konstitutsiyaviy norma esa bolalarning sog'lig'i, xavfsizligi, to'liq jismoniy, aqliy va ma'naviy rivojlanishiga tahdid solmaydigan, ta'lim olish jarayonini buzmaydigan tarzda mehnat qilishiga to'siqlik qilmaydi. Maktabdan keyin yoki ta'lim davrida bolaning uy, oilaviy hamda qishloq xo'jaligi ishlarida ota-onasiga yordam berish imkoniyati saqlab qolinadi.

Yana bir muhim fikr: aprel oyida kuchga kiradigan yangi tahrirdagi Mehnat

kodeksiga muvofiq, mehnatga tayyorlash uchun umumta'lim maktablari, o'rta maxsus, kasb-hunar o'quv yurtlarining o'quvchilarini ularning sog'lig'i, xavfsizligi, to'liq jismoniy, aqliy va ma'naviy rivojlanishiga tahdid solmaydigan, ta'lim olish jarayonini buzmaydigan keyin ota-onasidan birining yoki ota-onasining o'rnini bosuvchi shaxslardan birining yozma roziligi bilan ishga qabul qilishga yo'l qo'yiladigan bo'ldi.

Bir so'z bilan aytganda, yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning har bir normasi barcha aholi qatlamlari manfaatlarini inobatga olgan, jamiyatimizni Yangi O'zbekistonni qurish g'oyasi atrofida birlashtiradigan, mukammal huquqiy asosga aylanyapti.

Nodir TILAVOLDIYEV,
Oliy Majlis Qonunchilik
palatasi deputati,
«Yangi O'zbekiston»
gazetasining 2023-yil
25-mart sonidan olindi.

2022-YILNING 10-MART KUNI NIHOYAT «COTTON CAMPAIGN» KOALITSIYASI O'ZBEKISTONGA

nisbatan joriy etilgan 12 yillik boykotni bekor qildi.

mehnat, ayniqsa, bolalar mehnatidan foydalanilgani sababli o'zbek paxtasiga boykot e'lon qilish bo'yicha petitsiyaga imzo chekdilar.

Ushbu petitsiyani BMTning Inson huquqlari bo'yicha kengashi, Xalqaro mehnat tashkiloti, YUNISEF, Jahon

etib belgilandi.

Bolalarning o'qishda, shifokor va o'qituvchilarning ishdan bo'lishi to'g'ri qaror edi. Majburiy mehnatga chek qo'yilishi har bir o'zbekistonlikning kundalik hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi, albatta.

”

Hademay aholimiz 50 milliondan ham oshadi. Bas, shunday ekan, barqaror iqtisodiyot, xavfsiz davlat, samarali boshqaruv, ijtimoiy kafolatsiz uzoqqa borib bo'lmaydi. Maqsadlarimizga eltuvchi eng yaqin yo'l esa bu xalqimiz tafakkurining oliy namunasi bo'lgan yangilanayotgan Konstitutsiyaga ovoz berish yo'lidir.

G'OYA VA TASHABBUSLARIMIZ AKS ETAYOTGAN HUJJATI!

Inson baxtli va farovon yashash uchun dunyoga keladi. O'zi tug'ilib o'sgan yurtda yashashdan ham ortiqroq baxt bormi dunyoda?! Ertagamas, bugun yaxshi yashashimiz uchun shart-sharoitlar yaratilayotgani, sa'y-harakatlar bo'layotgani rost. Zero, kechagina ko'pchiligimiz ishlab topgan halol luqmamizning oz emas, ko'p emas naqd 30 foizidan kechib yashashga rozi bo'lganimiz bugun xuddi o'tmishdan ertaklarga o'xshaydi. Tahlillarga ko'ra, hademay aholimiz 50 milliondan ham oshadi. Bas, shunday ekan, barqaror iqtisodiyot, xavfsiz davlat, samarali boshqaruv, ijtimoiy kafolatsiz uzoqqa borib bo'lmaydi. Maqsadlarimizga eltuvchi eng yaqin yo'l esa bu xalqimiz tafakkurining oliy namunasi bo'lgan yangilanayotgan Konstitutsiyaga ovoz berish yo'lidir. Xayriyat, kechagina saylovlarda saylovchining bizni mulzam qilgan ko'plab savollariga bugun aniq va

lo'nda javoblarimiz paydo bo'ldi. Ishsizlikdan himoyalash, uy-joyli bo'lish, adolatli haq olish huquqi bilan birga "Milliy tiklanish"chilar taklifi bo'lgan insonni va jamiyatni o'zgartirishga qaratilgan bir qator g'oyalar 65 foizga yangilangan oliy yuridik hujjatda o'z aksini topdi. Demak, Oila farovonligi uchun! Ayol qadri yanada yuksalishi uchun! Farzandlar kamoli uchun! Sifatli ta'lim va tarbiya uchun! Ijod va so'z erkinligi uchun! Uzoqdagi yaqinlarimiz - vatandoshlarimizning omonligi uchun! Oramizda aybsiz aybdorlar bo'lmasligi uchun! O'qituvchini otadek ulug'ligi kafolatlanayotgan Qonun uchun ovoz beramiz! "Ha" degan javobimizdan esa Yangi O'zbekistonning umidi katta ekanini unutmaylik!

**Feruza MUHAMMEDJANOVA,
partiya Markaziy kengash
raisi o'rinbosari**

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir hamda u jamiyat va davlat muhofazasidadir.

Nikoh O'zbekiston xalqining an'anaviy oilaviy qadriyatlariga, nikohlanuvchilarning ixtiyoriy roziligiga va teng huquqliligiga asoslanadi.

Davlat oilaning to'laqonli rivojlanishi uchun ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va boshqa shart-sharoitlar yaratadi.

76

-modda.

KONSTITUTSIYA LOYIHASINI QO'LLAB-QUVVATLASH ZARURATI

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

O'zbekiston Respublikasi o'zining milliy-davlat va ma'muriy-hududiy tuzilishini, davlat hokimiyati organlarining tizimini belgilaydi, ichki va tashqi siyosatini amalga oshiradi. O'zbekistonning davlat chegarasi va hududi daxlsiz va bo'linmasdir.

3 -modda.

Bugun hamma Konstitutsiya, referendum haqida gapirmoqda. Ommaviy axborot vositalarida ham bosh mavzu – Konstitutsiya. Bu bejiz emas, albatta. Hatto yangilanayotgan Konstitutsiya muqaddimasidagi "milliy va umuminsoniy qadriyatlar" so'zlari ko'pchilik e'tiborini tortmoqda. Amaldagi Konstitutsiyamizda bu so'zlar yo'q edimi, o'zimga o'zim savol beraman. Qaradim, ha-a, bu so'zlar qo'shilayotgan ekan. Dunyoda kechayotgan globallashuv jarayonlari, xalqlarning, millatlarning o'z davlatchiligini, milliy o'zligini saqlab qolishga qaratilgan sa'y-harakatlarda Konstitutsiyaga kiritilayotgan bu so'zlarning o'rni va ahamiyati beqiyos ekanini his etish oddiy bir fuqaro sifatida mening ham qalbidagi so'zlardek tuyuldi. Davlatchiligimiz rivojining uch ming yillikdan ziyod tarixiy tajribasi, buyuk ajdodlarimizning ilmiy, madaniy va ma'naviy merosiga tayanish bilan bog'liq jumlar ham "oqqan daryo oqaveradi", "eski o'zanlar esdan

chiqmas" degan jumalarni eslatdi. Albatta, biz shundoq ham xalqimizning tarixiy tajribasiga suyanamiz, ajdodlar merosiga tayanamiz. Ta'kidlash lozimki, ularning Bosh Qomusda mustahkamlab qo'yilayotgani o'zligimizni anglash, saqlash va kelajak avlodlarga yetkazishda alohida ahamiyat kasb etadi. Ya'ni, u bizni yo'lchi yulduz kabi yo'naltirib turadi. Shu yerda yana bir narsa e'tiborimni tortdi. O'zbekistonning qo'shnilar bilan bo'ladigan aloqalarining Konstitutsiya darajasiga olib chiqilishi bu alohida yondashuv deb o'ylayman. Boshqa biror bir mamlakat Konstitutsiyasida shunday so'zlar borligini bilmayman. "Qo'shning tinch – sen tinch"... Bu, shubhasiz, xalqimizning azaliy qadriyatidir. Yakunda shuni aytish joizki, asrlar osha sayqallanib kelayotgan qadriyatlarimizning Bosh Qomusimizda o'z aksini topayotgani ertangi kunga bo'lgan ishonchni orttiradi.

**O'rol HAYITOV,
partiya Markaziy
kengashi xodimi**

ODOB-AXLOQ USTUVOR BO'LGAN JAMIYAT QURISH MASALASI O'ZGARMASDIR

Shubhasizki, inson qadri odo-axloq ustuvor bo'lgan jamiyatda ulug'lanadi. Ta'kidlash lozimki, amaldagi Konstitutsiyamizda odo, axloq so'zi ishlatilmagan bo'lsada, ular Fuqarolik kodeksi va boshqa qonunlarimizda o'z aksini topgan. Axloq bilan bog'liq normalar inson huquqlariga bag'ishlangan xalqaro hujjatlarda, aksariyat mamlakatlarning Konstitutsiyalarida ham o'z aksini topgan.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, referendumda xalqimiz hukmiga havola etilgan yangi Konstitutsiyada ajdodlarimiz azaldan e'tibor qaratib keladigan axloqiy fazilatlar ham e'tiborga olingani muhim ahamiyatga egadir. Jumladan, 21, 33 va 71-moddalarga ijtimoiy axloq, 44 va 79-moddalarga esa axloq masalalari bilan bog'liq normalar kiritilmoqda.

Dunyoda kechayotgan globalashuv jarayonlari avj olayotgan shu kunlarda "ommaviy madaniyat" kabi xalqimiz hayot tarziga to'g'ri kelmaydigan

axloqsizliklardan himoya qilishda axloqiy mezonlarning Konstitutsiya darajasiga olib chiqilayotgani shu ma'noda ham eng to'g'ri qaror bo'ldi. Bu bizga odo-axloq me'yorlarini har kuni, har damda eslatib turadi, doimo sergaklikka undaydi. Negaki, bu masalalar mavsumiy yoki esga tushganda shug'ullanadigan ishlar emas, odo-axloq har kuni, har damda kerak.

Zero, har bir ota-ona farzandini tarbiyasi, odobli, axloqli bo'lishini istaydi. Orif bolalarni tarbiyalab voyaga yetkazish uchun tinib-tinchimaydi, baxtini, iqbolini ko'rish uchun yashaydi.

Yangilanayotgan Konstitutsiya esa xalqimizning ana shunday orzularini o'zida mujassamlashtiryapti. Zotan, odo-axloq ustuvor bo'lgan jamiyatdagina inson o'z orzulariga yetishadi.

Akmal JUMABAYEV,
partiya Markaziy kengashi
devoni rahbari

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

Davlat yoshlarning shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, ekologik huquqlari himoya qilinishini ta'minlaydi, ularning jamiyat va davlat hayotida faol ishtirok etishini rag'batlantiradi. Davlat yoshlarning intellektual, ijodiy, jismoniy va axloqiy jihatdan shakllanishi hamda rivojlanishi uchun, ularning ta'lim olishga, sog'lig'ini saqlashga, uy-joyga, ishga joylashishga, bandlik va dam olishga bo'lgan huquqlarini amalga oshirish uchun shart-sharoitlar yaratadi.

79

-modda.

Norbobo SOATOV,
partiyaning Sirdaryo
viloyati Kengashi raisi

O'ZGARISHLARGA BEFARQ BO'LISHGA HAQQIMIZ YO'Q!

Tan olaylik, so'nggi olti yilda barcha sohalarida muhim o'zgarishlar amalga oshirilib, xalq davlat idoralarga emas, balki davlat organlari xalqimizga xizmat qila boshladi. Inson qadri ulug'lash, huquq va manfaatlarini himoya qilish, odamlarning ertaga emas, bugun ham yaxshi yashashi uchun munosib sharoitlar yaratish davlat siyosatiga aylandi.

Shu ma'noda ham konstitutsiyaviy islohotlarga yurtimizning oddiy bir fuqarosi sifatida befarq emasligimni aytmoqchiman.

Ma'lumki, Konstitutsiya loyihasi xalq muhokamasiga qo'yilganidan keyin 220 mingdan ortiq taklif va mulohazalar kelib tushdi. Ular asosida esa loyihadagi moddalar soni amaldagi 128 tadan 155 taga, normalar soni 275 tadan 434 taga oshdi. Asosiy Qonun matni qariyb 65 foizga o'zgargani aytilyapti. Bu esa yangilanayotgan Konstitutsiyada jamiyatimizning hech bir qatlami manfaati e'tibordan chetda qolmayotganini anglatadi. Bu xalqimizning Yangi O'zbekistonni qurish g'oyasi atrofida jipslashgani, birlashganidan dalolatdir. Shu jihatdan yangilanayotgan Bosh Qomusimizni Xalq Konstitutsiyasi deb aytganki xato bo'lmaydi.

SAN'AT VA MADANIYAT VAKILLARI OLDIDAGI QARZ UZILADIGAN BO'LDI

Yangilanayotgan Konstitutsiyada san'at va madaniyat sohasi vakillarining xalqimizning tarixiy, ma'naviy, madaniy, ilmiy va tabiiy merosini asrab-avaylash, ularning davlat tomonidan muhofaza qilinishiga oid fikrlarimiz inobatga olingani quvonarli hol, albatta.

Zero, Saylovoldi dasturimizda ham aynan mana shu yo'nalishni rivojlantirish bo'yicha davlat majburiyatlari Konstitutsiyaviy norma sifatida belgilab qo'yilishi maqsad qilib qo'yilgan edi.

Shu jihatdan, partiyadan saylangan deputat hamda madaniyat sohasi vakili sifatida yangilanayotgan Konstitutsiyamizni qo'llab-quvvatlash tarafdoriman. Zero, kelajagimizni belgilab beruvchi ushbu hujjat loyihasini tayyorlashda barcha fuqarolarimiz birdek ishtirok etdilar hamda aholining aksariyat takliflari Bosh Qomusimizda o'z aksini topdi.

Vasila FAYZIYEVA,
O'zbekiston Davlat san'at
muzeyi direktori

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

61

Fuqarolar O'zbekiston xalqining tarixiy, ma'naviy, madaniy, ilmiy va tabiiy merosini asrab-avaylashi shart. Tarixiy, ma'naviy, madaniy, ilmiy va tabiiy meros davlat tomonidan muhofaza qilinadi.

-modda.

OTADEK ULUG'LAR TOIFASI KONSTITUTSIYAVIY MAQOMGA EGA BO'LMOQDA

Venera QALENOVA,
Qoraqalpog'iston
Respublikasi Jo'qorg'i
Kengesi deputati

Ta'lim sohasi vakili sifatida Konstitutsiyaga kiritilayotgan o'zgarishlar, xususan, davlatning o'qituvchilar sha'ni va qadriyatini himoya qilish, ularning ijtimoiy va moddiy farovonligi, kasbiy jihatdan o'sishiga g'amxo'rlik qilish majburiyatini kuchaytirish to'g'risidagi normalar kiritilganini to'liq qo'llab-quvvatlayman.

Yillar davomida o'qituvchilarni majburiy mehnatga jalb etish, ularga ortiqcha yuklamalar belgilangan oqibatida ta'lim va tarbiya bir chetda qolib ketgani hech kimga sir emas. Ming bora shukrlar bo'lsinki, bugun bunday ishlarga barham berildi.

BU UCHINCHI RENESSANS SARI HUQUQIY QADAMDIR

Davlatning ertangi kuni – yoshlarning qay darajada bilimli, ma'naviyatli va ma'rifati bo'lishi bilan bevosita bog'liq. Shuning uchun ham bosh Qomusimizda ta'lim va tarbiyaga birlamchi vazifa sifatida qaralmoqda. Ya'ni, yangilanayotgan Konstitutsiyada ta'lim olish huquqi va imkoniyati yanada kengaytirilmoqda.

Jumladan, Konstitutsiyamizning 50-moddasida maktabgacha ta'lim va tarbiya, umumiy o'rta ta'lim davlat nazoratidadir, degan norma kiritilyapti. Avvalgi Konstitutsiyaviy normada faqat maktab ishlari davlat nazoratida, deyilgan edi.

Taraqqiyotimizni belgilaydigan muhim hujjatda yoshlarning oliy ta'lim muassasalarida davlat granti hisobidan o'qish huquqi ham qat'iy belgilab qo'yilayotganini aytish joiz. 2017-yilgacha oliygohlarda o'qish uchun davlat grantlari soni faqat

Otabek JIYANBAYEV,
partiyaning Toshkent
shahar Kengashi raisi

qisqargan bo'lsa, oxirgi olti yilda aksincha, ijobiy tomonga o'zgardi. Grantlar soni 2 baravar ko'payib, 40 mingtaga yetdi. Magistratura uchun esa 5 baravar ko'paydi.

Albatta, bu o'zgarishlar Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug' maqsad sari tashlangan navbatdagi muhim qadamdir.

G'OYA QO'RG'ONTEPADA HAM, XO'JAOBODDA HAM QO'LLAB-QUVVATLANYAPTI. AMMO...

Inson qadrini ulug'lash g'oyasi asosida Bosh Qonunimiz o'zgarayotgani yaxshi, albatta. Ammo bu o'zgarishlar mazmun-mohiyatini avvalo o'zimiz tushunib olib, qo'llab-quvvatlasakkin ezuq maqsadlarimizga erishamiz.

Vodiyning aholisi eng zich bo'lgan Andijonda nafaqat sharoitlar, fuqarolarning dunyoqarashlari ham o'zgariyapti. Ular avvalgidek tortinchoq, "xo'p-xo'p"chi emas...

Bu holat Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputatlari bilan uchrashuvlarda yaqqol sezilmoqda.

Kuni kecha "Milliy tiklanish" fraksiyasi a'zolari Tursunoy Murotova Qo'rg'ontepa tumanida, Jahongir Abdurasulov Asaka, Farhod Ashmatov Shahrisonida, Baxtiyor Maniyazov esa Xo'jaobod tumanida o'z saylovchilari bilan uchrashdilar.

– Bugun dunyoda kuzatilayotgan o'zgarishlar asnosida jonajon Vatanimiz ham o'zgariyapti, – dedi Tursunoy Murotova. – Bu o'zgarishlar mavsumiy bo'lib qolmasligi uchun Konstitutsiyaviy islohotlarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizga "inson – jamiyat – davlat" degan g'oya singdirilmoqda, inson manfaatini har narsadan ustun qo'yilyapti.

J. Abdurasulov esa Konstitutsiyaga yoshlar bilan bog'liq alohida bob

kiritilayotganini ta'kidlab, kelajagimiz egalarining ta'lim olishi, ijtimoiy va tibbiy himoyasi, uy-joyli bo'lishi, bandligi uchun shart-sharoitlar yaratish – konstitutsiyaviy majburiyat sifatida belgilab qo'yilayotganini aytdi.

– Konstitutsiyaviy qonun loyihasida aholi salomatligini asrash bilan bog'liq normalar 4 barobar ko'paytirilayotgani xalqimiz sog'lig'ini ishonchli muhofaza etish, onalar va bolalar o'limi, yuqumli kasalliklar tahdidini bartaraf etishda juda muhim ahamiyatga ega, – dedi F. Ashmatov.

Uning aytishicha, joriy yilda "Kafolatlangan xizmatlar paketi" qayta ko'rib chiqilib, unda 20 turdagi kasalliklar bo'yicha diagnostika, davolash va profilaktika xizmatlari hajmi to'liq qamrab olinadi. Ko'p uchraydigan 20 turdagi kasalliklar bo'yicha birlamchi bo'g'indagi bepul analiz turlari – 15 tadan 25 tagacha, tekshiruvlar – 10 tadan 20 tagacha, dorilar – 64 tadan 90 taga oshiriladi.

B. Maniyazov esa bo'lajak Referendum haqida ma'lumot berib, bu to'g'ridan-to'g'ri demokratiyaning eng muhim instituti ekanini, davlat va har bir fuqaro uchun muhim bo'lgan qarorlarni qabul qilishda xalqning bevosita ishtirokini ifodalashini ta'kidlab va andijonliklarni 30-aprelga belgilangan Referendumda faol ishtirok etishga chaqirdi.

INSON QADRINI ULUG'LASH YO'RIDAGI YANA BIR MUHIM QADAM

Navoiy viloyatining Xatirchi tumanida "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy qonuni loyihasi yuzasidan targ'ibot uchrashuvi tashkil qilindi.

Tadbirda ishtirok etgan Oliy Majlis qonunchilik palatasi deputati O'ktam Islomov so'zga chiqib, Konstitutsiyaviy qonun loyihasi mazmun-mohiyati, kiritilayotgan o'zgarishlar haqida gapirdi.

– Konstitutsiya loyihasi ikki bosqichda tayyorlangani, uni shakllantirishda 220 mingdan ortiq takliflar tushgani va takliflarning har to'rttadan biri inobatga olingani Bosh Qomusimiz to'm ma'noda xalq Konstitutsiyasiga aylanayotgani, fuqarolarimizning Yangi O'zbekistonni qurish g'oyasi atrofida birlashganidan darak beradi, – dedi O. Islomov.

Tadbirda jamoat birlashmalari vakillari, xotinqizlar, yoshlar ham so'zga chiqib, amaldagi Konstitutsiyaga kiritilayotgan o'zgarishlar adolatli jamiyat qurish, haqiqiy ma'noda Inson qadrini ulug'lash yo'ridagi ulkan qadam ekani ta'kidlandi.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiya

Fuqarolar davlat ta'lim tashkilotlarida tanlov asosida davlat hisobidan oliy ma'lumot olishga haqli. Oliy ta'lim tashkilotlari qonunga muvofiq akademik erkinlik, o'zini o'zi boshqarish, tadqiqotlar o'tkazish va o'qitish erkinligi huquqiga ega.

–modda.

Yaqin-yaqingacha ham millat oynasi deya ta'kidlangan milliy matbuot bugunga kelib go'yoki jar yoqasida yashayotgandek. Bu ham bo'lsa o'z kasbini sevuvchi fidoyilar hisobiga desak, mublag'a bo'lmaydi. Ammo kundan-kunga yo'qlikka mahkum etilayotgan bosma nashrlar taqdiri hamon qorong'uligicha qolayotir. Millatga gazeta, jurnal kerak emasmi, degan iddao bilan yozilgan maqolalar hech bir mutasaddining «pinagini buzayotgani» yo'q.

Yozuvchilar uyushmasi Badiiy publitsistika kengashining yillik hisobot yig'ilishida O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi Olim Toshboyev oz emas, ko'p emas 35 qog'ozlik ma'ruzasida ana shunday fikr-mulohazalar bildirib, bosma nashrlar faoliyatini tahlil qildi.

Xususan, O.Toshboyev «gazeta kerakmi?» degan savolni o'rtaga tashlab, «Ayni shunday og'ir pallada dolzarb mavzularni dadil ko'tarib chiqayotgan gazetalar bosh muharrirlariga bundan keyingi faoliyatlarida mustahkam sog'liq va iroda tilayman» dedi.

Darhaqiqat, bugun matbuot nashrlarini varaqlagan kishi beixtiyor turli mavzularda yozilgan tanqidiy-tahliliy va publitsistik maqolalarni ko'radi. Olim Toshboyev ana shunday maqolalarga munosabat bildirar ekan «Milliy tiklanish» gazetasining 2022-yil 26-sonida e'lon qilingan «Yashnoboddan chiqqan «napoleon»chilar kim?», «Zarchofondagi bo'z yamoq yoxud «Madina-Muxlis Star» MCHJ rahbari Avaz Hasanov nega butun boshli tuman ahli noroziligini yarim chaqaga olmayapti?» sarlavhali maqolalarda mutasaddilarning mas'uliyatsizligi sabab aziyat chekayotgan fuqarolarning e'tirozlari qalamga olingan. Shuningdek, hurmatli olimimiz, mohir hattot Rahimboy Jumaniyozovning jaholat botqog'idan chiqish yo'li sifatida dunyoning qator davlatlarida bo'lgani kabi yurtimizda ham doimiy faoliyat yuritadigan savodxonlik markazlari ochishni taklif etgan maqolasiga ham yuqori baho berdi.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist Aliqul Xonimqulovning sirdaryolik sodda yurtdoshlarimiz ishonchini suiste'mol qilib kelgan firibgar – «Karvon savdo servis» MCHJ rahbari Mirzaali Jo'rayev haqidagi «Noningizni tuya qilib beraymi?» maqolasini o'qib, hech narsadan tap tortmaydigan olomonga aylanib qolayotganimizdan afsuslandim, – deydi Olim Toshboyev. – Makr mirzasi lafzga ishonadigan odamlarni chuv tushirib yurganini, manfaat yo'lida tovlamachi boshini silagan bank, huquq-tartibot idoralari rahbarlari bilmagan deb o'ylaysizmi? Ayrim mas'ullar

nazarida xalq – bola. Aldagani esa bola yaxshi. Mana shunaqa muammolarni o'qigan o'quvchi qonunlarni «o'yindan tashqari holatga» chiqarib qo'ygan rahbarlar xalqni davlatga qarshi qayrash uchun ishlarmikan, degan shubhaga borishi tayin.

2022-yil davomida e'lon qilingan biron-bir tanqidiy-tahliliy maqola Olim Toshboyevning e'tiboridan chetda qolmagan ko'rinadi. Xususan, ma'ruzada marhum adib Sobir O'narning «Ikki mafkura odamlari», «Ma'rifat» gazetasi muxbiri Zilola Madatovaning «Erkak o'qituvchi: fidoyilik oila talablariga mos kelmayapti!», shu nashr muxbiri Humoyun Quvondiqovning «Maktablarni yopib, «Yor-yor» ochaylik!»,

«Ishonch» gazetasi muxbiri Zebo Namozovning «Tibbiyot bozorga aylanmasin yoxud soha rivojiga nimalar to'siq bo'lmoqda?», professor Baxtiyor Mengliyevning «Darslik yaratish – amalda tizimli jarayon(mi?)», Zuhra Asadovanning «Titilib... tikilib yotgan yoxud bir chorakka ham chidamayotgan darsliklar. Bu korrupsiya emasmi?» kabi maqolalarda ta'lim tizimida mavjud muammolar dadillik bilan yoritilgan, – deydi Olim Toshboyev.

Ma'ruzadagi gazetalar bekorga «yashamayotgani», ko'pchilik e'tiboridan chetda qolgan muammoga aynan bosma nashrlar e'tibor qaratayapti: «XXI asr» gazetasiida Halim Saydinning «Savol juda oddiy: Prezident

qarori nega bajarilmayapti?» sarlavhali maqolasini o'qib, ijro tizimi nega izdan chiqqan, degan o'rinli savol o'rtaga tashlanadi. Unda keltirilgan: «Prezident qarori ko'zbo'yamachilik yoki PR uchun chiqarilmaydi! Davlat rahbari imzolagan hujjatda maktab kutubxonasi fondi uchun mablag' ajratish zarurligi uqtirilyapti!!! Kutubxonasi fondini rivojlantirishga ajratiladigan mablag'lar esa Sizning shaxsiy mulkingiz emas, janob hokimlar!.. Kerakli mablag'larni topib, to'g'ri yo'naltirib, xalq ta'limiga oid gazeta-jurnal shaklida shaxsiy nazoratingiz ostida maktablarning g'arib holga kelib qolgan kutubxonasiga yetkazing! Bu – Prezident topshirig'i!» degan jummalarni o'qib, yana bir bor ijrochi mas'ullardan hafsalangiz pir bo'ladi. Nahotki, ularning jilovini tortib qo'yadigan idora topilmasa? Nazarimda, vazirliklar, hokimliklar va turli idoralar O'zbekiston qonunlari, Prezidentning farmon va qarorlari bir chetda qolib, tinka quritar majlislar o'tkazish bo'yicha poyga o'ynashsa kerak»...

Olim Toshboyev shuningdek, jurnalist Noilaxon Ahadovanning «Uch oyda 39 ta mash'um falokat... ulkan yo'qotish» «Oila va tabiat» muxbiri Saida Ibdinovanning «Bu yo'llar tirband yo'llar va shu tirband yo'llardagi o'ylar», «Yordam qiling, bolam och...» Tilanchilikka qachon chek qo'yiladi?», «Yoshlar ovozi» gazetasi muxbirlari Shahribonu Rahmatova va Behruz Rajabovning jamiyatimizda «qon yutayotgan qonunlar» borligiga iddao qilgan «O'zbekistonda qonunlar ishlaydimi? yoxud Toshkent ko'chalaridagi reklama yozuvlariga nazar!», Shaxruza Sattorovanning «Qog'ozda bor, amalda yo'q qonunlar: imkoniyati

cheklanganlar ko'chalarga sig'mayaptimi?», «Ko'chada qolayotgan «kelajak» «32 yil faqat bayram qildik... (mi?) sarlavhali maqolalarini tahlil qilib, eng dolzarb muammolarga hukumat e'tibor qaratishi shart, degan fikrni bildirdi.

Ma'ruzada shuningdek, «Milliy parlamentimiz nega sukut saqlamoqda?» sarlavhali maqolamizdan iqtibos keltirildi: «Parlament nashri – «Xalq so'zi» gazetasi bosh muharriri O'tkir Rahmat bong urdi, ammo deputatlar sukut saqlamoqda. «XXI asr» gazetasi orqali Norqobil Jalil muammoga keskin munosabat bildirdi. Lekin jamiyatning «bosh» partiyasi «O'zLiDeP» jim! «Ishonch» bosh muharriri Husan Ermatov masala mohiyatini hijjalab tushuntirib berdi, biroq parlamentimiz bu chiqishga ham ishonchsizlik bilan qaradi... Nahotki, milliy parlamentimiz uchun milliy matbuot – jamiyatda ijtimoiy fikrni shakllantiradigan, ongu tafakkurimizni, qarashlarimizni o'zgartiradigan asosiy «qurol»ning jangga shay yoki shay emasligi qiziq bo'lmasa. Ertaga kech bo'ladi. Chunki...»

Yana ma'ruzaga quloq tutamiz: Matbuot – millat oynasi ekanligini ta'kidlab, «Gazeta nega kerak?»ligini asoslab bergan jurnalist Husan Ermatov maqolasida bosma nashrlardek savodli OAV hozircha shakllanmagani, o'zini ovoza qilishdan charchamayotgan piarchilarning, axborot xizmatlari mutasaddilarning aksariyatida asosiy muammo matn tuzish, xatosiz yozish, faktlarni to'g'ri joylashtirish, muammoni to'g'ri talqin qilishda ko'rinayotganiga urg'u beradi. Achinarlisi, gazetalar to'rt yil davomida

maorif sohasidagi o'nlab o'ta dolzarb muammolarni ko'tarib chiqqan bo'lsa-da, loqaal ularning birortasiga qoniqarli javob bo'lmaganidan kuyungan bosh muharrir beshta markaziy gazetada e'lon qilingan «Haqiqatga tik boqing, janob!» deb nomlangan maqolani ham Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vaziri javobsiz qoldirganini taassuf bilan qayd etadi.

Butun dunyoda matbuot tahlilga o'tganiga, ma'rifatli jamiyatlarda kundalik nashrlarga obuna ko'payayotganiga e'tibor qaratgan Husan Ermatovning fikriga ko'ra, gazeta kerak emas, deb bong urayotganlar haqiqatdan qo'rquvchilardir!

Marhum Safar Ostonovning bundan ikki yilcha avval yozilgan «Gazeta o'qimay ham yashash mumkin» maqolasi obuna haqida, gazeta-jurnallarning istiqboli haqida goh xayrixohlik, goh g'arazgo'ylik, goh xudbinlik bilan munosabat bildirilayotgan bir davrda ogohlik qo'ng'irog'iday jaranglagan edi. Rahmatli Safar aka aytganiday, «Gazeta bu – siyosat, g'oya, mafkura, ma'rifat... Davlatning siyosatini odamlarga, odamlarning xohish irodasini davlatga, hokimiyatga yetkazadigan vosita». O'tkir Rahmatning «Har kungi mo'jiza: u tizimli islohotlarga muhtoj» («Xalq so'zi»), Norqobil Jalilning «Qayerdasan, «to'rtinchi hokimiyat?» Yoxud matbuot uchun chalinayotgan ogohlik qo'ng'irog'i», Husan Ermatovning «Gazeta nega kerak?» maqolalarida ham o'ta jiddiy, aytish mumkinki, tahlilki vaziyat muhokama qilinadi. Ammo... Hukumat bu umummilliy masalaga hamon panja orasidan qarab kelyapti», deb yozadi Olim Toshboyev.

Haqrost, bugun jurnalistikada bir-biridan mutlaqo keskin farq qiladigan ikki toifa shakllandi. Biri moyana va gonorar – qalam haqi bilan kun ko'rayotgan fidoyilar, ikkinchisi qonunlardagi «tuyuk»dan ustomonlik bilan foydalanayotgan o'lponchi qalloblar. Taassufki, ikkinchi toifani hokimliklar, bank, moliya idoralari rahbarlari va boshqa rasmiy mahkamalar vakillari kulcha bilan kutib oladi. Gazeta o'qishga kelganda majburiy obunadan «aziyat» chekayotgan bechoraga aylanadi yoki vaqti yo'qligi eng yaxshi bahona. Bir so'z bilan aytganda, toki, gazeta o'qish qadriyatga aylanmas, hukumat bu sohani qo'llab-quvvatlamas ekan, tanqidlar sarg'aygan sahifalarda qolib ketaveradi...

Mahbuba KARIMOVA,
jurnalist

YOSHLAR PARLAMENTI A'ZOLIGIGA SAYLANGANLAR

Xabaringiz bor joriy yilning yanvar-fevral oylarida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi huzuridagi Yoshlar parlamenti a'zolari uchun saylov o'tkazildi. Ikki bosqichda o'tkazilgan Saylovda jami 1273 nafar yoshlardan hujjatlar kelib tushdi hamda hududiy tashkiliy qo'mitalarning saralash bosqichi xulosalariga ko'ra jami 346 nafar saralangan nomzodlar ro'yxati Saylov hay'atiga baholash uchun tavsiya etildi.

Partiyanning hududiy Kengashlaridagi Saylov hay'atlari tomonidan baholash natijalariga ko'ra jami 108 nafar nomzodlar saylovning Respublika bosqichida ishtirok etishi uchun tavsiya etildi hamda ularning 36 nafari Respublika hay'at a'zolari tomonidan saylandi.

Fursatdan foydalanib, partiya jamoasi saylovda faol ishtirok etgan barcha yoshlarga minnatdorlik bildiradi va kelgusida ular bilan aloqalarni mustahkamlashdan manfaatdor ekanligini ma'lum qiladi. «Milliy tiklanish» demokratik partiyasining ko'p ming sonli a'zolari nomidan Yoshlar parlamentiga saylangan barcha yoshlarni tabriklaymiz va ularning faoliyatida omdalar tilaymiz!

1 – Nukus saylov okrugi

1

Joldasova Shaxnoza Batirovna

4 – Amudaryo saylov okrugi

2

Bazarbayeva Shaxzoda Aliiyar qizi

11 – Bo'z saylov okrugi

3

Odiljonova Sarvinoz Azizbek qizi

13 – Asaka saylov okrugi

4

Mirzaev Javlonbek Davronbek o'g'li

15 – Xo'jaobod saylov okrugi

5

Arabboev Avazbek A'zamaton o'g'li

17 – Qo'rg'ontepa saylov okrugi

6

Shavkatbekov Xumoyunbek Rustambek o'g'li

24 – Kogon saylov okrugi

7

Rahimboyev Rustamjon Abdurahmon o'g'li

27 – Varaxsho saylov okrugi

8

Bobojonov Shavkatjon Ulug'bekovich

28 – Poykent saylov okrugi

9

Davlatova Nafosat Furqat qizi

36 – Paxtakor saylov okrugi

10

Mirzaev Dilshod Sarvar o'g'li

41 – Xatirchi saylov okrugi

11

Yerejebayev Quvanih Tursun o'g'li

42 – Nurota saylov okrugi

12

Olimova Charos Eshpulot qizi

47 – Pop saylov okrugi

13

Sotqulova Muborak Zuxriddin qizi

61 – Qo'shrabot saylov okrugi

14

Keldiyorov Elyor Olimjonovich

62 – Ishtixon saylov okrugi

15

Isayev Mehroj Muzaffar o'g'li

69 – Toyloq saylov okrugi

16

Ahadova Husnora Akbar qizi

72 – Guliston saylov okrugi

17

Nematullayev Azamat Ulug'bek o'g'li

77 – Angor saylov okrugi

18

Xudoykulov Jahongir Jumaqul o'g'li

81 – Qumqo'rg'on saylov okrugi

19

Ibragimova Mohinur San'at qizi

88 – Bekobod saylov okrugi

20

Oqnarov Islom Zayni o'g'li

93 – Parkent saylov okrugi

21

Orifjonov Bexzodjon Odiljonovich

104 – Uchko'prik saylov okrugi

22

Ochilboyev Azizbek Baxodirjon o'g'li

109 – Qo'shtepa saylov okrugi

23

Ikromov Bobirbek Ne'matjon o'g'li

111 – Farg'ona saylov okrugi

24

Rayimova Shaxnoza Sodiqovna

113 – Toshloq saylov okrugi

25

Axmedov Nurmuhammad Abdurahil o'g'li

115 – Quvasoy saylov okrugi

26

Esanaliev Jahongir Xusanboy o'g'li

116 – Navbahor saylov okrugi

27

Umarxonov Qovsimxon Valixon o'g'li

119 – Gurlan saylov okrugi

28

Jumaniyazov Aminzoda Gayratovich

122 – Xiva saylov okrugi

29

Qabulov Botir Yusupbaevich

124 – Qo'shko'pir saylov okrugi

30

Jumaniyozov Timur Ikromovich

125 – Qamashi saylov okrugi

31

Rashidov Baxtishod Baxtiyor o'g'li

127 – Qarshi saylov okrugi

32

Nuraliyev Nurbek Rustam o'g'li

130 – Kasbi saylov okrugi

33

Qurbonov Bobur Samadullo o'g'li

142 – Qoraqamish saylov okrugi

34

Ismoilov Samandar Sadridin o'g'li

144 – Dombirobod saylov okrugi

35

Kazakova Elna Sadullova

146 – Astrobod saylov okrugi

36

Murodov Nodirbek Oybek o'g'li

JUMRI QAMOQ, SURGUN, RUHIY

1922-yil. Afsuski, ayni shu yildan boshlab ziyoli xotin-qizlarga nisbatan ayovsiz munosabat boshlandi. Ayniqsa, ilmiy va savod chiqarishni istagan nozik xilqat vakillarining boshiga ko'z ko'rib quloq eshitmagan musibatlar tusha boshladi. Ularning ko'plarini o'qib, shunchaki dahshatga tushasiz. Nahotki, nima uchun, degan savollar yog'ildi, ammo, ba'zan moziyning qat-qatlarini titkilasangizda, biror javob topolmaysiz.

Ma'lumki, XX asrning birinchi choragida sho'rolarning milliy chegaralanish siyosati natijasida yangi bir hududiy birlik – O'zbekiston davlati yuzaga keldi. Mamlakatda xalq xo'jaligini tiklash, yer-suv, sanoat va savdoni oyoqqa qo'yishda keng ko'lamli ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy islohotlar boshlandi. Tabiiyki, bu jarayonda o'zbek xotin-qizlari ham faol ishtirok etdilar. Ular nafaqat zavod va fabrikalarda, balki ilm-fan, maorif, ta'lim, tibbiyot va madaniyat muassasalarida ham mehnat qila boshladilar. Hukumat tomonidan ko'plab qadilar Moskva, Leningrad, Boku, Berlin kabi shaharlarga tahsil olishga yuborildi. Natijada, ko'p o'tmay barcha jabhalarda, hatto sud va prokuratura sohalari ham o'zbek ayollari ko'rına boshladi. XX asrning 20 – 30-yillari ijtimoiy hayotda kechgan sanoatlashirish, kolxozlashirish kompaniyalari, "Hujum" harakati o'zbek ayollarining jamiyatda yangi bir kuch sifatida bo'y ko'rsatishiga ta'sir ko'rsatdi. Sababi, ko'plab siyosiy tadbirlar, matbuot tashviqoti, kino, teatr va boshqalar o'zbek ayollarining dunyoqarashiga ta'sir ko'rsatdi. Endi ular ham o'z-haq uchuqlari, turmush sharoitlari uchun kurashishga intilar edi. Ayollar matbuoti, bilim yurtlari, ommaviy tadbirlarda faol ishtirok eta boshlashdi. Biroq, bu sho'rolar mamlakatining maqsadi emas edi. Sho'rolar mamlakati har qanday erkin fikrga, har qanday mustaqil tafakkurga dushman sifatida qarar edi. Natijada "Katta qirg'in" davrida qisqa muddatda o'zbek ayollarining eng ilg'or qismi mahv etildi. Ular orasida Germaniyada tahsil olib qaytgan Xayriniso Majidxonova, Maryam Sultonmurodova, Moskvada ta'lim olgan Mahbuba va Matluba Muhammadovalar dan boshlab, bor-yo'q gunohi davlat arbobi, adib yoki jurnalistning turmush o'rtog'i bo'lgan Xadicha Aliyeva, Kimyoxon Ashurova,

Tojixon Ahmedovalar ham bor edi. Aytish mumkinki, zulm va zo'rvonlik ustiga bunyod etilgan sho'rolar bir necha minglab o'zbek ayollarini boshini kundaga qo'ydi. Shulardan biri Maryam Sultonmurodova 1905-yil 13-fevralda Xiva shahrida tug'ilib, dastlab Chandiriyot qishlog'ida o'zining 2 tanob yerida dehqonchilik bilan shug'ullangan. Otasi Jumaniyoz Sultonmurodov, Urganchga borib, Chernikov degan boyning paxta tozalash zavodida dastlab tarozibon, so'ng paxta oluvchi bo'lib ishlagan. Mulla Jumaniyoz haqo'yi va taraqqiyparvar inson edi. U 1916-yil zulmga qarshi xalq qo'zg'olonida ishtirok etib, Xiva xonining ta'qibiga uchradi. Shu bois, 1919-yilgacha To'rtko'lda yashashga majbur bo'ladi. Inqilob natijasida Xiva xonligi hududiga qaytib kelgan Jumaniyoz Sultonmurodov bolsheviklar yordamida Harbiy tribunal rahbari, Xorazm Xalq Respublikasi Xalq komissarlari Kengashi raisi, Xorazm kompartiyasi kotibi lavozimlarida ishlaydi. Jumaniyoz Sultonmurodov qizi Maryamni 1911-yil Urganchdagi besh yillik no'g'oy (tatar) maktabiga beradi. Oilasi To'rtko'lga ko'chib o'tgach, bu yerdagi jaded maktabida ta'limni davom ettiradi. Maryam Sultonmurodova 1919-yildan Toshkentdagi maorif maktabi gimnaziyasida o'qiydi. Shundan so'ng oliy ma'lumot olish maqsadida 1920 – 21-yillarda Orenburg tatar pedagogika institutida o'qiydi. 1921-yilgi yozgi ta'tilda Xorazmga kelgan Maryam Xorazm kompartiyasi Markaziy Kengashida avval adabiy bo'limga, so'ng ayollar bo'limiga rahbarlikka tayinlanadi. Biroq, og'ir tarixiy sharoit va qiyinchiliklar unga ko'nglidagidek ishlash imkonini bermaydi. Natijada 1922-yil iyulda Toshkentga kelib, O'rta Osiyo davlat universitetining Ishchi fakultetiga hujjat topshiradi. 1922-yilning oktyabrda Maryam Sultonmurodova Buxoro hukumati tomonidan Germaniyaga o'qishga yuborilayotgan talabalar safiga kiritiladi. Xorazm Xalq Respublikasining Moskvadagi muxtor vakilligi xodimi Karim Safayev yordamida Maryam xorij uchun pasport olib, Leningradga boradi. Leningrad portidan Xayriniso Majidxonova, To'lagan Mo'minovlar bo'lgan guruh bilan paroxodda Germaniyaning Shtetsin shahriga yetib boradilar. Hech qachon ochiq dengizni ko'rmagan sahr qizi paraxodga chiqishi bilan manzilga yetib borguncha betob bo'ladi. Maryam Sultonmurodova 1922 – 23-yillarda Berlin universiteti qoshidagi olti oylik tayyorlov kursida o'qiydi. 1924-

77

1938-yil 9-oktyabrda bo'lgan "Uchlik" sudi soat 11:35 dan 11:55 gacha davom etdi. Maryam Sultonmurodova 10-yil muddatga qamoqqa hukm etildi. U jazoni dastlab Toshkent, so'ng Qozon, Suzdal turmalarida o'tadi. Keyin uzoq Kolimaviloyatiga yuborilib, Magadandagi "Dalstroy" qurilishida 1947-yil 13-sentyabrgacha azob-uqubat chekdi.

yil Darmshtadt shahridagi "Viktoriya" o'qituvchilar seminariyasiga imtihon topshiradi. Darhaqiqat, xorij ta'limi Maryamxonga oson kechmadi. Germaniyada tahsil olgan Sattor Jabborning Ertoy nomi bilan "Turkiston" gazetasining 1924-yil 2-sentyabr sonida e'lon qilingan maqolasida bu to'g'rida shunday yoziladi: "...Xivalik Maryamxon moddiy tomondan yaxshi ta'min qilinmagani uchun uo'rlarida ko'p chatoqliklar ko'raddir. Chindan hayot xotini bo'lmoq va Turkistonda qolg'on opas-ingillarimizning istiqbol uchun hech kim ko'rsatmas qahramonlik qilib kelgan qimmatlik qizimizga Xorazm jumhuriyatimizning shunday sovuqonlik bilan qarashig'a Turkiston yoshlari taassuf etolmay turolmaydurlar". Maryam 1924 – 26-yillar Darmshtadt oliy seminariyasida ta'lim oldi. 1926 – 27-yillarda esa Berlin yaqinida Potsdamdagi "Fraunshulle" maktabida amaliyot o'taydi. 1927-yil yozgi ta'til vaqtida Xayriniso Majidxonova bilan birga 29-iyuldan 18-avgustgacha Parij shahrida bo'ladilar. Ularning Parij opera teatri oshxonasida Ahmad Naim va Mustafa Cho'qaylar bilan 2-3 daqiqalik uchrashuvi keyinchalik qatag'on etilishi uchun asosiy bahona bo'lgan edi. 1927-yil kuzidan Maryam Berlin shahirining Veddung tumanidagi professor Finkelshteynning olti oylik hamshiralik kursini o'qib bitiradi va 1928-yil SSSRga qaytadi. Maryam Sultonmurodova Vatanga qaytishi bilan ta'qiblar boshlanib ketadi. Avvaliga, unga hech qaysi tashkildan ish berishmaydi. 1929-yilning

fevraliga kelib esa Germaniyada ta'lim olgan Badri Sayfulmulk yordamida O'zbekiston Sog'liqni saqlash komissarligiga qarashli bolalik va onaliksi asrash institutiga hamshira bo'lib ishga kiradi. U 1929-yilning oxirlarida Asqar Axmadbekov bilan oila qurib, 1933-yilgacha Kattaqo'rg'onda yashaydi. Eri qamoqqa olingach, 1933-yil Toshkentga keladi va O'rta Osiyo davlat universitetiga ishga kiradi. Biroq, 1934-yili yana ishsiz qoladi. So'ng, "Guliston" jurnaliga, 1936-yildan ayollarning "Yorqin turmush" jurnaliga adabiy xodim bo'lib ishlay boshlaydi. Maryam o'zbek matbuotida o'zining olmon adabiyotidan qilgan tarjimalari va ayollarning o'tkir ijtimoiy muammolarga bag'ishlangan maqolalari bilan elga tanila boshlaydi. Yosh jurnalist Davron Madaminga turmushga chiqib, baxtli hayot ostonasida turgan paytida yana iztiroblar girdobiga uloqitiriladi...

1937-yilning 13-sentyabr kuni Maryam Sultonmurodova 1922 – 28-yillarda Germaniyada o'qigan, "Turkiston" josuslik tashkiloti a'zosi deb, O'zSSR JKning 60 (aksilinqilobiy tashviqot), 67 (aksilinqilobiy tashkilotga a'zolik) moddalari bilan ayblanib, qamoqqa olinadi. Tintuv jarayonida uning pasporti, diplomlari, mehnat dafarasi, xatlari, kitoblari, 35 ta shaxsiy suratlari xatlanib hammasi tortib olindi. Ortidan onaozori Durdjon aya va norasidasi Po'latjonlar zor yig'lab qoldilar. Maryam olti oylik norasida qizi Anora bilan qamoqxona azoblariga giriftor etildi. Maryam Sultonmurodova 1938-yil 4-oktyabrda so'nggi bor so'roqda ham "Germaniyada "Ozod Turkiston" degan tashkilot hech qachon bo'lmagan va bu haqida men shu yerda eshitdim. Boshqa hech narsa qo'shimcha qila olmayman. Mening hech qanday aybim yo'q", deydi. Uzoq vaqt davom etgan azobli tergov davomida unga qo'yilgan birorta ayb o'z isbotini topmaydi. Biroq Maryam O'zSSR JKning 57-moddasi I qismi (Vatanga hiyonat, harbiy va davlat sirlarini sotish, shpionaj), 58 (qurolli qo'zg'olonga harakat), 64 (Sovet davlatiga qarshi terakt), 67 (aksilinqilobiy tashkilotga a'zolik) moddalari bilan aybli deb topiladi. 1938-yil 9-oktyabrda bo'lgan "Uchlik" sudi soat 11:35 dan 11:55 gacha davom etdi. Maryam Sultonmurodova 10-yil muddatga qamoqqa hukm etildi. U jazoni dastlab Toshkent, so'ng Qozon, Suzdal turmalarida o'tadi. Keyin uzoq Kolima viloyatiga yuborilib, Magadandagi "Dalstroy" qurilishida 1947-yil 13-sentyabrgacha azob-uqubat chekdi. Farzandlari va qardoshlari sog'inchi unga o'limni yo'latmadi. Jazo muddati tugagach, vatanga qaytib,

Urganch tumani, Yangibozor fuqarolar yig'inida hamshira bo'lib ish boshladi. Biroq, uning xursandchiligi yana uzoqqa bormadi. U 1949-yil 30-martda qayta qamoqqa olindi va bu gal ham eski "jinoyatlari" uchun O'zSSR JKning 57-moddasi I qismi (Vatanga xiyonat, harbiy va davlat sirlarini sotish, shpionaj), 67- (aksilinqilobiy tashkilotga a'zolik) moddalari bilan uzoq Krasnoyarsk o'lkasiga surgun qilindi. Yurak xastaligiga, pnevmosklerozga yo'liqqan sho'rlik ayol shu tariqa yana besh yil vatani va bolalari yulidoriga to'y may, mahkumlik azobini tortadi. 1954-yil 1-sentyabrda uyiga yozgan xatini: "Azizlarim! Bizlar bugun surgundan bo'shadik. Uy va mollarni o'z bahosiga sota bilsak, oktyabr oylarida ketamiz. Sota bilmasak, bu yerda qishlaymiz. Rahmat, albatta, pasport olishi bilan ketadi. U sizlarning yoningizda bo'lsa, birmuncha jonim tinch bo'lajak. Sog' bo'ling. Sog'liqqa ko'rishaylik. Xat yozinglar, hammangizga salom bilan Maryam" deb yakunlaydi. Maryam Sultonmurodovaning 1956-yil 10-mayda bosh prokurorga yo'llagan xatida o'ziga qo'yilgan ayblarni assosiz deya hisoblab, ularni rad qiladi: "Meni ayblashlaricha, go'yo men Berlinda bo'lgan vaqtmda "Ozod Turkiston" aksil-inqilobiy josuslik tashkiloti a'zosi bo'lib, shu tashkilotning topshirig'i bilan Germaniya foydasiga josuslik ishlari olib borgan emishman. Men hech qachon birorta aksilinqilobiy tashkilotning a'zosi bo'lgan emasman! "Ozod Turkiston" degan tashkilotning borligini men birinchi bor tergov vaqtidagina eshitdim. Mening bilishimcha, 1922-yil Buxoro va Turkiston Jumhuriyatlaridan oltmishga yaqin kishi Germaniyaga o'qishga yuborilgan edi. O'sha yilning kuzida Xorazm rahbarlari qarori bilan men ham shu safga qo'shildim. Menga endi bizning oldimizda Yevropa fan-texnikasini quvib yetish va o'z fib yetish vazifasi turganligini aytishganlaridan keyin men u yerda o'qishga rozilik bergan edim. 1922-yildan to 1924-yil boshlarigacha Berlinda bo'ldim, keyin Darmshtatga o'qishga ketdim. Shuning uchun men o'zinning talabalarimiz bilan kam munosabatda bo'lar va ko'plari bilan shaxsan tanish ham emas edim. O'sha vaqtlarda mazkur talabalarni "Turkiston talabalari jamiyati" nomli hamyurtlar jamiyati birlashtirib turishini bilardim. Bu yurtdoshlik mazmunidagi ochiq tashkilot bo'lib, uning faoliyati davlatimizning vositachiligi bilan bog'langan edi. Keyinchalik bu uyushmani Germaniyadagi butun Sovetlar Ittifoqi talabalari uyushmasi bilan birlashtirdilar. Bundan boshqa yana qanday

VA MA'NAVIY TA'QIBLARDA O'TGAN SAHRO QIZI

talabalar uyushmasi bo'lganligi menga sira ma'lum emas. Meni Toshkentga kelgan vaqtida allaqanday Eyngland nomli professor orqali josuslik ishlarini olib borganlikda aybladilar. Bu tuhmat! Men hech qachon bunday odam bilan tanish bo'lmaganman. Shunday odamning borligini ham birinchi bor tergovchidan eshitdim. Men dushmanga qanday ma'lumot berdim va u qanday amalga oshirildi? Bunday aybning tasdig'i uchun birorta dalil va guvohlar ko'rsatilmadi. Menga nisbatan soxta guvohlik bergan odam bilan esa yuzma-yuz qilishni rad etishdi. Shuning o'zi menga qo'yilgan aybning yolg'on va soxtaligini ko'rsatib turibdi..." deb yozgan arizasi asosida uning ishi qayta ko'rib chiqishga topshirildi. 1956-yil 13-sentyabr kuni o'tkazilgan so'roq davomida u boshidan kechirgan barcha ko'rgiliklarni birma-bir hikoya qiladi. Jumladan: "... 1949 - 54-yillar Krasnoyarsk o'lkasida surgunda bo'lib qaytdim, hozirda Qoramon qishlog'ida hamshira bo'lib ishlayman. Berlinda "Turkiston talabalar uyushmasi" degan tashkilot bo'lgan. Ammo, uning tadbirlarida faqat ilmiy munozaralar bo'lar, talabalarining ta'lim jarayonidagi muammolari va iqtisodiy masalalarini muhokama qilar edik". Shuningdek, u Tashkilot rahbarlaridan To'lagan Mo'minovni juda bilimdon, Sulton Matqul nihoyat bosiq, mulohazali, Temur Kazbekovni

sho'x, hazilkash, Sattor Jabborning esa yetuk olim va adabiyotga oshno inson sifatida umrbod xotirasida qolganini eslaydi. Maryam Sultonmurodova 1957-yil 2-avgustda SSSR Oliy Sudi harbiy kollegiyasi tomonidan oqlanadi. Biroq u to'liq oqlanganidan keyin ham ro'shnolik ko'rmaydi. Unga nisbatan ta'qiblar to'xtamaydi, sevgan sohasi jurnalistika bilan shug'ullanish u yoqda tursin, uning matbuot sahifalarini o'qishiga ham to'siqinlik ko'rsatiladi. Maryam qorong'u kechalarda o'zining erksiz, baxtsiz hayotini quyidagicha qog'ozga tushiradi: "...Jonim azobda qoldi. Yuragimni ochib so'zlaydigan kimsam yo'q. Qalbimni qog'ozga to'kib solmoqchiman. Shu niyatda ko'limga qalam oldim. Menim vijdonim pok edi. Men berilib, vijdon bilan mehnat qilardim. Ammo, hech qachon jinoyat qilmagan esamda, meni yana qamoqxonaga tashladilar. O, qanchalar azobda qolganimni bilsalar edi... 1954-yilda yana yurtimga qaytib keldim va Urganchning Qoramon qishlog'ida ishlay boshladim. Bu yerda ham atrofini o'shanday johil odamlar qurshadi va menga avvalgiday azob berib, mazax qila boshlashdi. Ba'zilar mening taqdirim ularning qo'liga ekanini anglatib qo'yishga urinsa, boshqalari men bilan yaqinlashishga, do'stlashishga

harakat qilishardi. O'zlarini yaqin ko'rsatish uchun har xil gaplar qilishardi. Masalan, bir kishi mening siyosat bilan qiziqish-qiziqmasligim, gazeta o'qish-o'qimasligimni surishtirganlarini so'zladim. Surishtirsa surishtiraverishin, mening hech qanday yomon odamlar bilan biror salom-aligim yo'q. Hokimiyatga qarshi biror yomonlik qilish xayolimga ham kelmaydi. Men bilan qiziqishsa qiziqaverishin. Bu ularning ishi. Ammo, baribir, alam qilarkan kishiga. Odamlardan uyalarkansan. Bu alfozda yashamoq qanchalar og'ir! Menga bolalikdan, vijdonli inson xalqi va davlati dardiga malham bo'lmog'i kerak, deb o'rgatishardi. U o'z vatanining ijtimoiy hayoti bilan qiziqmog'i, hukumatning maqsadi va vazifalari nimadan iboratligini bilmog'i kerak, deyishardi. Aks holda, u yurtinging haqiqiy fuqarosi bo'lolmaydi. Matbuot - ijtimoiy hayot maktabidir! Matbuot - kishilarni olg'a undovchi bayroq! Shunday ekan, mening nega gazeta o'qishim mumkin emasligini tushuna olmayman. Ona yurtida nima bo'layotganidan bexabar kishi unga qanday xizmat qila oladi, o'z xalqiga qanday foyda keltira oladi? Lekin shunday deb surishtirayotgan bo'lishsa, demak, haqiqatdan gazeta o'qimasligim kerakdur, dedim-da, uch yil mobaynida qo'limga gazeta va jurnal ushlamadim. Lekin bundan so'ng ham menga o'sha-o'sha munosabatda bo'lishgach, xato qilayotganimni, meni baribir o'z holimga qo'yimasliklarini angladim, bo'lganicha bo'lar, deb qo'l siltadim. Kelasi 1960-yil uchun ko'pgina gazeta va jurnallarga obuna bo'ldim. 1957-yilda meni oqlashganida mendan baxtli odam yo'q edi. Bir necha yillik orzuim ushaldi, iztiroblarim tugadi. Har bir ayol singari oilamga, farzandlarimga g'amxo'rlik qilaman, deya xursand bo'lganlarim..." Ming afsus, ko'p o'tmay haliyom nazorat ostida ekanligim, sharmisoriik tamg'asining yuki yelkamdaligini angladim. Sen oyoq osti qilishlari, kamsitishlari, "men"ingni o'ldirishga urinishlarini his etishdan ortiq alam, azob yo'q bu olamda. O, bu qanchalar og'ir! Eng yomon, ular orasida ayollar ham borligi. Agarda menga yuqoridan, maxsaramuz qarayotgan mana shu kimsalar mendan yaxshiroq va mendan

pokroq bo'lishganda-ku, balki bu holga chidardim. Lekin aslo unday emas edi. Aksincha, ularning biri chayqovchilik, ichkilikbozlik, buzuqlik qilardi. Ikkinchisi, birovning erini tortib olgan, farzandini otasiz qoldirgan edi. O'z yurti qonunlarini hurmat qilmagan kimsani vijdonli kishi deb bo'ladimi, unga ishonib bo'ladimi? Vijdon qonunini pisan qilmagan, boshqalarning ko'z yoshlarini oqizgan kimsani inson deb bo'ladimi? Haqiqiy inson hamma yerda: hayotda ham, ishda ham sof vijdonli bo'lmog'i darkor. O'zlarida aslida chirkin tabiatli, pastkash odamlar meni qo'rqitishar, osuda hayotimni zaharlashga urinishardi. Bir kuni o'sha ayol go'yo menga achingan bo'lib, o'g'limni ishonchliroq joyga joylashtirishni maslahat berib, "Kim biladi, hali boshingizga ne savdolar tushadi", dedi. Men unga o'g'lim hali yosh bola, menga biror kor-hol bo'lishiga aqlim bovar qilmaydi, dedim-da, xotirjam ishlay boshladim. Shunda u istehzoli tirjayib: «Juda irodangiz kuchli ekan», - dedi. Hech bo'lmasa mana shu kimsalar meni tinch qo'yishsa edi, ko'nglimga g'ulu solishmasa edi. Yo'q, ular menga sira tinchlik berishmas, olovga moy sepeishardi. Menga o'zlarini yaqin ko'rsatib, har nimalarni ochiq gapirgan bo'lib, qanday maqsadni ko'zlashyapti ekan? Mendan birga ishlagan hamkasblarim haqida surishtirganida bir ayolning nomini tilga olgandim. Oradan bir muncha vaqt o'tgach u menga: - Afsus, ular sizni tinch qo'yamaydigan ko'rinadi, - dedi. Yaqinda esa, oramiz buzilib qolganda: - Shuni bilib qo'yingki, taqdiringiz menga judayam bog'liq! - dedi zarda bilan. Har kimsa kayfiyatiga qarab men bilan xohlaganicha gaplashishi mumkin ekan-u, men tilimni tiyib, indamasligim kerak... Hamma vaqt shunday. Hatto hamshiralik maktabida ham bir kishi bo'lguvchi edi. Qayerga borsam ro'paramdan chiqaverardi. Nahotki, men shunchalar xavfli jinoyatchi bo'lsam, nainki meni nazorat qilish uchun butun boshli shtat belgilansa? Nahotki, shunday qilishga ular haqli bo'lsalar? Davlat manfaati meni nazorat ostida tutishni talab qildi deylik, nega ular buni namoyish qiladilar? Nega endi men buni bilib turishim kerak? Yoki meni qo'rtitishmoqchimi? Nega? Agar mening pokligimga zarracha

bo'lsada ishonchsizlik bo'lsa, meni oqlamasliklari mumkin edi-ku?! Mana shunday ayollar meni qiynaydi. Jonim azobda qoldi. Men butun umr vijdon bilan yashadim va mehnat qildim. Hayotimda bir bor beixtiyor qoqilgan bo'lsam, nahotki qayta-qayta yiqitish, qaytib qad rostlay olmaydigan qilib tashlash kerak? Nahot menga qo'l cho'zib to'g'ri yo'lga boshlash mumkin emas? Nahotki, meni ham xalqimizga xizmat qilish uchun barcha qatori to'g'ri yo'lga boshlash mumkin emas? Nega endi mening dildiragan qalbimni iliq so'z bilan, do'stona e'tibor bilan isitish mumkin emas?..." Bunday haqsizliklar ham Maryamning irodasini sindira olmadi, o'zini bir lahza bo'lsin aybdor deb bilmadi. Haqiqatga ishonadi, insoniyatini yo'qotmadi. Bu bilan sho'rolar tuzumining sharmandali tarixida inson matonati timsoli sifatida qoldi. Maryam Sultonmurodova qalamiga mansub ko'plab maqola va ocherklar, "Mehro'zda", "Kutilmagan baxt", "Qalbim nidosi", "Rahmat desinlar", "Majnunol", "Karvonlar kelganda", "Betamiz yigit" sarlavhali hikoyalari bu ayolning yuksak iqtidoridan darak beradi. Maryam Sultonmurodova ilm-ma'rifati fidoiysi, bardoshli jurnalist, mehrlari hamshira edi... Birgina, aybi Germaniyada o'qigani bo'lgan Maryam Sultonmurodova singari ko'plab ilmi o'zbek ayollari tuhmatlar bilan ruhiy, jismoniy azoblarga duchor qilingan. Biri sargun, ikkinchisi qatag'on qilingan. Ayollarga xushmuomala bo'lish, uni suvish, ehtirom ko'rsatish eng yaxshi qadriyatlarimizdan biri. Islomda ham bu xilqatni asrab-avaylash kelajakda sog'lom avlodlar dunyoga kelishi bilan bog'liq ekan ta'kidlab kelinadi. Bugungi kun xotin-qizlarining jamiyatdagi o'rni xususida batafsil o'xtalishning hojati yo'q, nazarimda. Chunki, ijtimoiy tarmoqlar rivojlangan bir zamonda yashayapmiz va butun dunyoda "ojiza" deganimiz nimalarga qodirligini ko'rib, kuzatib boryapmiz. Kerak bo'lsa, qo'llab-quvvatlayapmiz. To'g'ri, bu borada, ya'ni xotin-qizlar zo'ravonligi masalasiga oid muammolarimiz bor. Ammo bugun tazyiqqa, jismoniy zo'ravonlikka uchragan har bir ayol, qizlar davlat himoyasida.

YUNESKO Navro'zni insoniyatning nomoddiy madaniy merosi ro'yxatiga kiritgan. Bu bayram turli tillarda turlicha – Nawrouz, Novruz, Nowrouz, Nawrouz, Nauryz, Nooruz, Navruz, Nevruz, Nowruz, Navruz deb nomlanadi.

MUQTAM
-NAZAR

Navro'z

QADRIYATLAR QADRLANADIGAN KUNLAR BOSHIDIR

Navro'z ayrim manbalarda keltirilganidek shunchaki bayram emas, balki xalqimiz tarixi, falsafasi, tushuncha-tasavvurlari, eng asosiysi qadriyatlarini o'zida mujassam etgan, millat bilan ulg'ayib, millat bilan birga taraqqiy etgan bayramlarning bayramidir.

Aytish mumkinki, mustaqillik davrida Navro'z tamomila yangicha mazmun va mohiyat kasb etdi. Navro'z azaldan keng dala-qirlar, tog'lar, bog'lar qo'nyida butun el-ulus bilan birgalikda nishonlangan. Aynan Navro'zda el-ulus birligni, totuvlikni teranroq his qilgan.

Navro'z, bahoriy teng kunlik, ya'ni, 21 – 22-martdan boshlab nishonlangan va bir hafta, o'n kun, hatto, ba'zi joylarda bir oygacha davom etgan. Taassufki, tarixda Navro'zga munosabat har doim ham bir xil bo'lmagan. Masalan, Sosoniylar davrida Navro'zni yozgi tengkunlikda nishonlash qabul qilingan bo'lsa-da, oddiy xalq uni bahorda kutib olavergan, ya'ni, bu kabi urinishlar besamar qolavergan. Biz juda yaxshi eslaymiz, Navro'zga eng og'riqli tazyiq sho'rolar davrida bo'ldi, ya'ni Sobiq ittifoqda Navro'zni bayram sifatida nishonlash taqiqlab qo'yildi. Bungacha esa grek-makedon va arab istilosi davrlarida ham Navro'z taqiqlangan, u podsho saroylarida, amaldorlar va din ahli davrlarida rasmiy bayram hisoblanmagan.

Navro'z haqida Markaziy osiyolik buyuk allomalar – Abu Rayhon Beruniy, Mahmud Qoshg'ariy, Umar Hayyom kabilar Navro'z haqida qimmatli fikrlar qoldirganlar. Alisher Navoiy bobomiz esa "Har tuning "qadr" o'lubon, Har kuning o'lsun Navro'z", – deb bejizga bu kunni alohida yod etmaganlar. Abu Rayhon Beruniy ham o'zining "Qadim xalqlardan qolgan yodgorliklar" asarida bu bayramga katta o'rin ajratadi.

"Navro'z" asli fors tilidan kelib chiqqan bo'lib, "Yangi kun" ma'nosini anglatadi. Bu kun

shamsiy yilning boshi bo'lib, Ozar oyining o'n to'rtinchi kuniga, milodiy yilning esa yigirma birinchi martiga to'g'ri keladi.

2010-yilning 23-fevralida Afg'oniston, Ozarbayjon, Hindiston, Eron, Iroq, Qozog'iston, Qirg'iziston, Pokiston, Tojikiston, Turkmaniston va Turkiya tashabbusi bilan BMT Bosh Assambleyasi 21-martni "Xalqaro Navro'z kuni" deb e'lon qilgan, – deydi Yashnobod tumanidagi 153-maktabning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Muhayyo Boymurodova. – BMTning maorif, fan va madaniyat tashkiloti – YUNESKO Navro'zni Insoniyatning nomoddiy madaniy merosi ro'yxatiga kiritgan. Bu bayram turli tillarda turlicha – Nawrouz, Novruz, Nowrouz, Nawrouz, Nauryz, Nooruz, Navruz, Nevruz, Nowruz, Navruz deb nomlanadi. Bizgacha yetib kelgan qadimiy manbalarda esa Navro'z bayramining vujudga kelishi O'rta Osiyo, Eron va Afg'onistonda Ahamoniylar davriga (miloddan avvalgi VI asrlar) borib taqaladi, deyilgan. Bundan kelib chiqadiki, Navro'z tarixi 2500–3000 yilga ega deb taxmin qilish mumkin. Eng qadimgi yozma manbalardan biri – zardo'shtiylikning muqaddas kitobi "Avesto"da (mil. av. IX asrdan VI asr boshlari) ham Navro'z kuni tilga olinadi. Unga ko'ra, bahor kelishi yaxshilikning yovuzlik ustidan g'alabasini anglatgan.

Ma'lumki, mavsumiy marosimlar dunyoning barcha xalqlari orasida eng ko'hna tasavvurlar bilan bog'liq holda paydo bo'ladi. Ular har bir xalq yashayotgan hududning shart-sharoiti, ob-havosi, turmush tarzi va boshqa bir qator faktorlar bilan bog'liq ravishda shakllanadi, rivojlanadi. Xalqning asl, azaliy bayramlari birinchi galda uning folklorida o'z aksini topadi. Yil fasllarining almashinuvi bilan bog'liq turli aytim, maqol, baxshi, doston, qo'shiq, matal, topishmoq, naql va afsonalar xalq og'zaki ijodida o'z aksini

topadi. Bayram marosimlarida aytiladigan qo'shiqlarda esa uning mazmun-mohiyati betakror metafora va o'xshatishlar orqali, timsoliy tarzda ifoda etilganini kuzatamiz. Davrlar o'tishi bilan ularning ba'zilar turli o'rinlarda, turlicha ijro etilayotgan bo'lsada, bayram negizini yaxlit tasavvur etishga xalal bermaydi.

Ayni ko'klam paytida «Qozon to'ldi» kabi qadimiy marosimlar, qo'chqor, xo'roz urishtirish tomoshalari, polvonlar kurashi, baxshilar bellashuvi, sumalak, lola sayllari bo'lib o'tgan. Ushbu marosim va sayllar mohiyatan inson hayotini yanada yaxshilash, tabiat mushkulotlarini yengillashirish, kelayotgan ko'klam va yangi yilni qutlab, uning qut-barakali bo'lishini Yaratgandan so'rush, turli o'yin, raqs, qo'shiqlar asosida kelayotgan yilning qanday bo'lishini chamalab ko'rishga

xizmat qilgan. Navro'z haqidagi afsonalarning birida ajdodlarimiz temir qoyani eritib, yangi makonga chiqqanligi, shu kun yangi kun, yangi yilning boshlanishi deb atalgani aytiladi. Temir qoyaning eritilishi, temirchilik sirlarining kashf etilishi, bu, albatta, o'z davri uchun katta bir inqilob, yangi bir tamaddunning boshlanishi edi. Bugun insoniyat texnika taraqqiyotida yuksak sivilizatsiyaga erishdi. Ana shu evrilishlarda, ana shu tamaddunda qachonlardir omoch haydab, tabiat, koinot haqida tafakkur qilgan ajdodlarimizning ham ulkan hissasi borligini, bu o'lka hamisha ilm-u ma'rifat, madaniyat va tafakkur beshigi bo'lib kelganligini unutmasligimiz lozim.

Nargiza HAMIDOVA,
partiyaning o'quv-uslubiy va tadqiqot markazi sektori mudiri

DUNYO

Bir nuqtaman.
Kichik bir nuqta –
Meni qaydan olgansan yig'ib.
Nahot, shunday katta holingda –
Yashayapsan ko'zimga sig'ib.
Balki meni qilmaysan pisand.
Oh chekmaysan yig'i-sig'imdan.
Bilki, qancha katta bo'lsang ham,
Kichkinasan qorachig'imdan.

HAYOT

Oyog'ing ostida
Har kuni o'yin,
Har kun o'zing bilan
Boshlanadi jang.
Endi ayt, men qanday Odam bo'layin –
Sen ilki qilsang...

Ne ma'no bor so'nggi yig'ida,
Ne qayg'ular baxsh etar davron.
Kel, ko'zimga ochiqlikida –
Senga to'yib olayin osmon.
Qushlar shoshih boshimdan uchdi,
Ergashtirib olgancha tunni.
O'tgan umrim esimga tushdi –
Eslatmagin qolgan umrimni...

Endi kuni bo'yi yuraman o'ylab,
Og'rigan boshimga solasan g'amni.
Qushcha, o'zimga yo'q narsani so'rab –
Juda xijolatga qo'yding odamni.
Jovdirab qaraysan qafasdan otsam
Bir hovuch ushoq, don, suv va maysani...
Oldingga tashlayman nimaiki topsam –
Ozodlikdan boshqa hamma narsani...

TUSH

Ko'k baxtiyor.
Yer mulzam,
Qush uchishga chog'langan.
Bir uchib ko'ray desam –
Oyoq-qo'lim bog'langan.
Yerni tepganim-tepgan,
Bu ham hayot zarbasi.
Daraxtlarga osilgan –
Qafasdagi qush kabi.
Bir kuni uyg'onaman,
Ko'zim ochilar birdan.
Hech narsa qolmasa ham,
Iz qoladi zanjirdan.

Bugun senga goldiraman xat,
Avval o'qi, so'ngra javob ayt:
Bu dunyoda sen borsan faqat,
Bu dunyoda Xudo bor faqat!

Aytlojak har-bir so'z qasam:
Har bitta so'z – ming bitta savol.
Bu dunyoda faqat sen borsan –
Bu dunyoda faqat Xudo bor!

MANZARA

Yulduzlar joyidan ketadi qalqib,
Baxtiyor tebranib tun yozar guloch.
Qator simyog'ochlar ichidan balqib,
Oqbadan oy chiqib kelar yalang'och.

Maftunman. Zo'rba-zo'r nafas olaman,
Esandan chiqarib kechagi kunni.
Shu holda qayerga olib boraman,
Ko'yilagi so'tilgan kelinchak tumni...

Menimcha, aytilib bo'ldi hamma so'z,
Undan boshqa so'zlar menga qorong'i.
Men endi nimaga tiksam ekan ko'z –
Men nimani endi qilayin orzu?!

Axir uyatmasmi, karamli Tangrim,
Har aytgan so'zinni qilsa mukarram.
Yaxshisi men endi tura qolay jim,
Bilmayman, men boshqa ne so'rashniyam.

DARAXTLAR

Ish bitirar imi-jimida,
Yurmas bizday hovliqib, chopib,
Sekin-asta tirikligida
Yer ostiga borar yo'l topib,
Nimalarni tukkan diliga,
Anoyimas biz kabi biroq.
Yetish uchun sirning tagiga –
Yer ostiga kirar chuqurroq.

Derazang kitobday ochilar ma'yus,
Dasturxon qoqqani chiqar
Bir juft yeng.
Sening ham uyingni topib keldi kuz
Ayni shu lahzada qayerdasan Sen?
Anuv kitobdagi qo'llar kimniki –
Silkinib-silkinib qo'yar baxtiyor.
Ular chinqirmoqda: "Bilsang, meniki
Bahor, yoz, kuzak va yog'adigan qor".
Uzoqlab ketaman.
Kuz.
Shamol.
Havo.
Kezaman notanish qumtepallarni.
Nahotki, shu qo'llar
O'qir bexato –
Men o'qiy olmagin sahifalarni.

Oy tuman ichida qolganda yolg'iz
Nima qilarimni bilmasdan tursam,
Qayga ketishini aytmay bir og'iz,
Shamollar yonimdan o'tadi xursand.
Ortidan boqaman boladay o'ksib,
Bog'larga ko'chadi mendagi titroq.
Qop-qora bulutlar yashirar ko'ksin,
Ammo tongga hali uzundan-uzoq.
Endi men osmonga borsammi yaqin,
O'yinammi o'yni barmoq uchida?!Bugun jim turishga bormikan haqqim
Oy tuman ichida...
Men tun ichida...

Oramizdan o'tmas
Hatto qil,
Mudom qarab yashar ko'nglimga.
Bechora tish!
Yana qancha yil-
Chidab yasharkinsan tilimga.
Ko'p o'ylayman-
Ochsang ko'zlarni,
Yo'l ko'rsatsang...
Yo'lga boshlasang.
Tilimdagi majruh so'zlarni-
Bo'lmaydimi chaynab tashlasang...
Oramizdan o'tmas
Hatto qil...

Shamol daraxtlarni soldi larzaga,
Tunga qorong'ilik kelganda malol.
O'zim muhabbatga tashna lahzada –
Sochim gullayotgan bo'lsa ehtimol ...

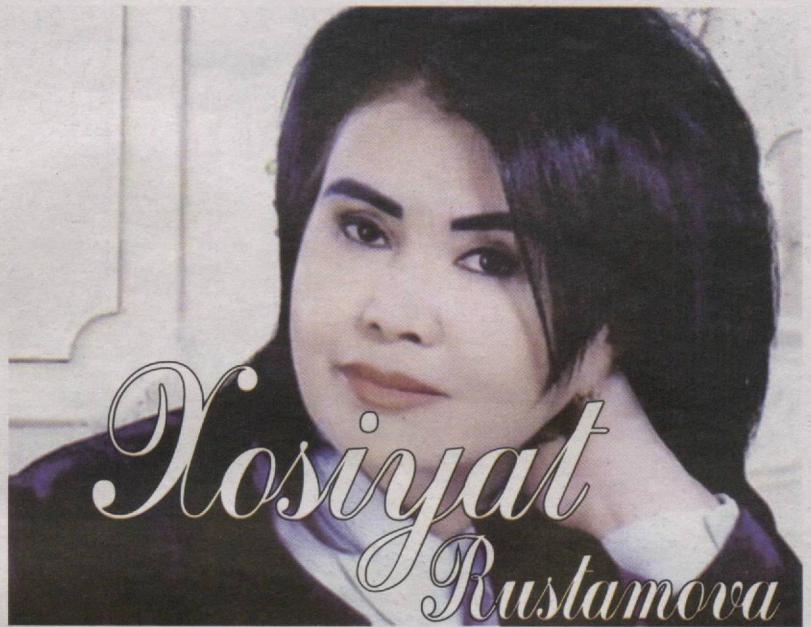
Ko'nglingiz atirgul misoli nafis,
Borliqqa tuyg'ular qorday sochilmish.
Azizim, necha bor urindim, hargiz –
Netay, sochlarimda oq gul ochilmish.

O'ttiz yil ... Sochimda o'ttizta fasl,
O'ttiz yil ... Sochimda qalashdi ranglar,
Sizni kuta-kuta, jonim, muttasil,
Oppoq go'zallikda gullamish g'amlar ...

Mening shamoligim yolg'on,
Uchmasdan jonim halak.
Ko'zlarimdan to'kilsa jon –
O'zin yerga otar falak.

Mening tirikligim yolg'on,
Qabr o'zi olar joylab.
Tirik bo'lsam, atrofimda
Yurarmidi o'lim poylab?!

Hayot, hali bisyormi sho'rim,
Yetmay qolar ba'zida toqat.
Menga juda chiroyli ko'rin –
Ketmoqlikka qolmasin hojat.

Shabnam yuzlarini yuvmagin paytda,
Daraxtlar gullashni qilganida rad,
Ismingni pichirlab qayta va qayta
Ibodati qilyapman, ibodat...

Sen hali uyqudan uyg'onganing yo'q,
Jonim, tushlaringda asrasin Xudo.
Shunchalar, shunchalar baxtiyormanki,
Ismingni pichirlab qildim iltijo.

Beayov mudroqda uyg'onadi tong,
Uyquli ko'zini kunduzga tikib.
Men esa ruhimni yangilayapman,
Bo'm-bo'sh yurak bilan poyingga cho'kib.

Hali aytilmagin qo'shiqday nafis,
Hali yozilmagan she'rday betoqat.
Ismingni chaqirib, chaqirib hargiz,
Ibodati qilyapman, ibodat...

KO'ZYOSHLAR SIG'MAYDI
CHAMADONIMGA...

-Hamma narsangizni oldingizmi, zontikchi?
Axir London-yomg'irlar shahri!
- Bilasizku, men yomg'irda zontiksiz yurishni
yaxshi ko'raman...

Nimadir quyilib ketdi ko'zimdian,
Yaxshiyam, Siz borsiz!
Jon yo'q jonimda!
Qancha urinmayin sig' dirolmadim-
Ko'z yoshlar sig'madi chamadonimga.

Bizning o'rtamizdan shoshih o'tar vaqt,
Tunlarga urilib ketadi yillar.
Aeroport. Ikkiniz yig'layotgan payt.
Muhtasham Londonda yog'ar yomg'irlar...

Noyabr, qarama, ko'zim bir oz nam,
Va yana navbatda turibman shoshih.
Atrofqa qarayman xavotir bilan-
Inglizcha so'zlarni bag'rimga bosib.

Xorijlik ayolning farzandlari sho'x,
Bir qizi o'zini otar men tomon.
Onaning qo'lidan yulqinib chiqib,
Sumkamni o'ynaydi qo'ng'irsoch o'g'lon.

Bir oz unutamani dunyoni, sizni,
Aqlimni o'g'irlar mana shu fursat.
Mudom tarafimni oladi mani,
Mudom men tarafida turadi qismat.

Kirdi-chiqdi bo'lib qolganmi esim?
Xayol o'zimdama. Kim kular-yig'lar?
Men chiqib ketaman dunyodan sekin-
Hattoki payqamay qolar yomg'irlar.

Balki xotirangda qolgan... qolmagin,
Balki Sen uchun ham armon o'sha on.
O'sha kun nigohlar gapirolmagan –
So'zlardan qocholmay yuribman hamon.
Har kuni erinmay tong otar oppoq,
Har kuni tap tortmay kelaverar tun!
Har shox uyalmasdan yozganda yaproq –
Mening xayollarim tortadi mahzun.
Har lahza yodimga solar bahorni,
Har lahza yodimga tushar o'sha kuz.
Yillar kuraganda sochimdan qorni,
Sen mening dunyomda qolasan yolg'iz!
Ko'zimga u kunlar qoldi tip-tiniq,
U kunlar bo'lganmi? Bormidi? Bor... Chin!
She'rga aylanishga turibdi intiq –
Ko'zimdian to'kilgan har ulkan tomchi!
Balki... Xotirangda qolgan... Qolmagin...
Balki Sen uchun ham o'sha kun armon.
O'sha kun nigohlar gapirolmagan –
So'zlar bilan yashab yuribman hamon!

Yuragim ketmoqda
Orqaga tortib,
Qiyomat boshlangan og'ir tanamda.
O'zim istamagan ishlardan ortib
Yig'lagim kelmoqda
Kutilmaganda...
Yo'lga chiqmoqlikdan
Oyoq tortar bosh.
Baquvvat qo'llarim qilmas himoya,
Yuzini o'g'irib ko'zimdagi yosh
O'tgan kunlarimdan
Qilar hikoya.
Ertaga bormanmi,
Yo'qmi, noayon –
Nahotki, shu vujud chiqarar hukm.
Yuragim, Sen uchun,
O'zim uchun ham
Negadir yig'lagim kelmoqda bugun.

Eshik qulflangan.
Tokchada kalit,
Ketyapman.
Azizim, yo'lga pul oldim.
Qo'rqmang, yo'llarimni
Qo'riqlaydi it,
She'rlarim stolning ustida qoldi.
Muzlatgich ovqatni turibdi saqlab,
Savatda Siz yaxshi ko'radigan non.
Sanchqi, qoshiq, chashka bari yaraqlab –
Sizni kutib olar dasturxon.
Faqat ko'rsangiz bo'ldi sochiqni,
Ovqatni isitib beradi tova.
Tayyorlab qo'ygaman – qo'ying qo'shiqni,
Shatunov deysizmi yo Pugachyova.
Jonim, kuy izmida oching shkafni,
Dazmollangan ko'ylak,
Dazmollangan shim.
Keyin gaplashamiz qolgan gaplarni,
Hozir esa zarur ketishim...

? – 3 yoshgacha bo'lgan bolalarga suyuqlik o'rnida choy berish mumkinmi?
Chinora Qo'ziyeva, Toshkent tumani

– Bolalar ovqatlari bo'yicha mutaxassislar bolaga choyini uch yoshdan keyin berishni tavsiya etishadi. Chunki, uning organizmi hali to'liq rivojlanmagan bo'lib, choy kichkintoy organizmi faoliyatini izdan chiqarib qo'yishi mumkin.
Gavhar Sulaymonova, pediatri

? – Qaysi davlatlar aholisi eng ko'p go'sht iste'mol qiladi? Shu haqda ma'lumot bersangiz?
Gulira'no Ahmadaliyeva, Peshku tumani

– Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yiliga AQSHda – 99,3, Avstraliyada – 92,2, Argentinada – 89, Isroilda – 87,8 va Yangi Zelandiyada – 74,9 kilogramm go'sht iste'mol qilinsa, Markaziy Osiyo davlatlari orasida eng ko'p go'sht Qozog'istonda – 62,6 kg ishlatiladi. O'zbekistonda esa bu ko'rsatkich 28,4 kgni tashkil etadi.

? – Kech uxlash bola xotirasini susaytiradi, deb eshitdim. Shu to'g'rimi?
Shahnoza Xolova, Parkent tumani

Buyuk Britaniyalik olimlar ma'lumotiga ko'ra, onalar farzandlarini kech uxlatishi ularning fikrlashi hamda xotirasi tengqurlariga nisbatan yomonroq bo'lishiga olib kelar ekan. Olimlar fikricha, miyaning ma'lumot qabul qiluvchi qismi egiluvchan bo'ladi. Uyuq maromning buzilishi natijasida shu egiluvchanlik yo'qoladi va bola kerakli ma'lumotlarni qabul qila olmay qoladi. Bundan tashqari, uyquga kech yotuvchi bolalar ertak eshitishmaydi, aksincha, televizor ko'rish bilan mashg'ul bo'lishadi.

? – "Coca cola" ning zarari haqida ko'p eshitganmiz, uning foydali jihatlari ham bormi?
Ruxsora Egamova, Bog'dod tumani

Shifokor va tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, "Coca-Cola" ovqatni tez hazm qilishga yordam beradi va oshqozon fitobezlari uchun eng yaxshi ichimlik deya tan olingan. Qolaversa, qorin og'rig'ini yengillashirishga ko'maklashadi. Cola tarkibidagi shakar ko'ngil aynishini to'xtatir ekan. Lekin shuni ham qayd etish joizki, "Coca-Cola" ba'zi bir oshqozon og'rig'i bilan kasallangan bemorlarga tavsiya etilmaydi.

? – Ayni paytda "Ayollar daftari"ga kiritilgan xotin-qizlarga qanday yo'nalishlar bo'yicha yordam ko'rsatilyapti?
Sayyora Tojiboyeva, O'rta Chirchiq tumani

– Vazirlar Mahkamasining 145-sonli qarori bilan tasdiqlangan nizomga asosan, "Ayollar daftari"ga kiritilgan xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash qoidadagi yo'nalishlarda: ishsiz xotin-qizlar uchun – ular bandligini ta'minlash, tadbirkorlik qilish istagida bo'lgan ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – tadbirkorlikni yo'lga qo'yishga ko'maklashish, boquvchisi bo'lmagan ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – bir martalik moddiy yordam berish, zarur hollarda ularning uy-joyini ta'mirlash, ijtimoiy yordamga muhojir I va II guruh nogironligi bo'lgan, shuningdek, tezkor tibbiy muolajaga ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – tibbiy yordamlar ko'rsatish, uy-joyga muhojir xotin-qizlar uchun – ijara kompensatsiyasini to'lash, ijtimoiy uylarga joylashtirish, uy-joy bilan ta'minlash, qaramog'ida nogironligi bo'lgan farzandi bor xotin-qizlar uchun – bir martalik moddiy yordam berish; zarur hollarda, sektor rahbari xulosasi asosida tomorqadan va dehqonchilikdan daromad manbai sifatida foydalanish uchun ko'maklashish amalga oshiriladi.

? – Pensiyaga chiqish uchun mehnat staji yetmasa nima bo'ladi? Mening ish stajim 11 yilni tashkil etyapti.
Noila Aminboeva, Dang'ara tumani

– O'zbekiston Respublikasining 03.09.1993-yildagi 938-XII-sonli "Fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi qonuni 7-moddasida yoshga doir pensiyaga chiqish huquqiga ayollar – 55 yoshga to'lganda va ish stajlari kamida 20 yil bo'lganda ega bo'lishi ko'rsatilgan.

Yuqoridagi qonunning 8-moddasida esa pensiya tayinlash uchun yetarlicha ish stajiga ega bo'lmagan shaxslarga yoshga doir pensiya tayinlanishi uchun o'sha shaxs kamida 7 yillik mehnat stajiga ega bo'lishi kerakligi ko'rsatilgan va bunday shaxslarga yoshga doir pensiya mavjud stajiga mutanosib ravishda tayinlanishi belgilab qo'yilgan. Bundan kelib chiqadiki, Siz 7-moddada ko'rsatilganidek, 20 yil mehnat stajiga ega bo'lmasangiz ham 11 yillik ish stajingizga mos ravishda pensiya olish huquqiga egasiz. Surayyo Mahkamova, huquqshunos

? – Mikroto'lqinli pechdan ko'p foydalanish xavfli deb eshitdim. Shu to'g'rimi?
Nodira Eshonova, Buxoro shahri

– Mikroto'lqinli pechda tayyorlangan taomlarni ko'p iste'mol qilish xotira va intellekt pasayishiga olib keladi. Bundan ham yomoni ayol va erkak gormonlari almashinuvini buzadi. Shu o'rinda radiatsiya oziq-ovqat molekularining buzilishi va deformatsiyasiga olib kelishini va sut hamda don mahsulotlari tarkibidagi aminokislotalarning bir qismini kanserogenlarga aylantirishini ta'kidlash joiz. Shuningdek, mikroto'lqinli pechda mahsulot tarkibidagi minerallar, vitaminlar va ozuqaviy moddalar foydali xususiyatlarini yo'qotadi. Ro'zmat Egamberdiyev, Umumiy amaliyot shifokori

? – Qora choy insulin o'rnini bosishi rostmi? Biz, ko'pincha, ko'k choyni shifobaxsh deb iste'mol qilamiz.
Yigitali Akbarov, Urgut tumani

Shotlandiyalik olimlar qora choy qandli diabetga chaligan bemorlarga ijobiy ta'sir qilishini isbotlashgan. Bunday choy tarkibidagi polifenol moddasi insulin o'rnini bosar ekan. Shifokor Endryu Keynsing aytishicha, qora choyini muntazam iste'mol qilish inson organizmida qandli diabet xastaligi rivojlanishiga qarshi immunitet hosil qiladi.

? – O'zbekistonda o'lgan yili 20 yoshga to'lmasdan ota bo'lganlari soni 1,5 mingdan oshgani rostmi?
Shohruh Niyozov, Bektemiz tumani

Ha, shundan ham statistik ma'lumotlar, 2022 yilda qariyb 1,5 ming nafar yigitning 20 yoshga to'lmasdan farzandli bo'lganini ko'rsatyapti. Shuningdek, bu ko'rsatkich 20 yoshgacha bo'lgan ayollarda 44 259 nafarni tashkil etmoqda.

BOSH KONSUL UNA RAHBARI BILAN UCHRASHDI

O'zbekiston Respublikasining Jidda shahridagi Bosh konsuli Nodirjon Turg'unov Islom hamkorlik tashkiloti axborot agentliklari ittifoqi – UNA bosh qarorgohida Bosh direktor vazifasini bajaruvchi Muhammad Abd Rabbo Al-Yamiy bilan uchrashdi. Bu haqda UNA manbalarida ma'lum qilindi.

Muloqot chog'ida O'zbekiston Bosh konsuliga ittifoqning a'zo davlatlar uchun asosiy media-maydon sifatidagi roli, shuningdek, sohani rivojlantirish istiqboli, kelgusi yillarga mo'ljallangan harakatlar rejasini

haqida ma'lumotlar berildi. Ayni yo'nalishdagi faoliyat shaffoflik, o'zaro ishonch tamoyiliga, bag'rikenglikka undaydigan islomiy qadriyatlariga asoslangani ta'kidlandi.

Bosh konsul Ittifoqning mavjud aloqani, ommaviy axborot vositalari xodimlari o'rnatilgan kasbiy rishtani yanada mustahkamlashdagi rolini yuqori baholab, mamlakatimiz hamkorlikni kengaytirishdan manfaatdor ekanini ma'lum qildi.

Muharrama PIRMATOVA, O'ZA

O'zingizni qiziqirgan savollarga javob topolmayapsizmi? Bizning quyidagi telegram manzilingizga yo'llang, bizning mutaxassislar savollaringizga javob berishadi.

99 443-05-86

«MILLIY TIKLANISH» DEMOKRATIK PARTIYASINING IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETASI

JAMOATCHILIK KENGASHI:
Alisher QODIROV – kengash raisi

Akmal SAIDOV, Abdullaziz AKKULOV, Abror PO'LATOV, Amriddin BERDIMURODOV, Akmal JUMABOYEV, Bahodir MAMATXONOV, Baxtiyor SAYFULLAYEV, Ilhom ABDULLAYEV, Ibrohim G'OFUROV, Iroda DADAJONOVA, Minhojiddin MIRZO, Nodir MUXTOROV, Odiljon TOJIYEV, Olim O'SAROV, Otahbek JIYANBOYEV, Ozodbek NAZARBEKOV, Orifali QOZOOV, Feruza MUHAMMEDJANOVA, Xarshid DO'STUMURHAMMAD, Sherzodxon QUDRATXO'JA, Shavkat SHARIPOV, Shuxratjon AXUNDJANOV.

Bosh muharrir:
Mirodil ABDURAHMONOV

TAHRIRIYAT MANZILI:

Toshkent shahri, Uchtepa tumani, Maqsud Shayxzoda ko'chasi, 1-A-uy. Gazeta tabiiyiyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi.

Mualliflar fikri tabiiyiyat nuqtayi nazaridan farq qilishi mumkin.

Tahririyatga kelgan xatlar doimiy e'tiborimizda bo'lib, ular mualliflariga qaytarilmaydi.

NAVBATCHI MUHARRIRLAR: Ravshan MAHMUDOVI, Mahbuba KARIMOVA, NASHR UCHUN MAS'UL: Ma'murjon YULDOSHEVA, NAVBATCHI: Viloyatxon SHODIYEVA, DIZAYN GURUHI: Asilbek QUDRATOV, Firdavs HAMIDULLAYEV

Gazeta «Sharq» nashriyoti-matbaa aksiyadchilik kompaniyasidalik chop etildi. Korxonasi manzili: «Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Elektron pochta: mtiklanish@bk.ru / mtiklanish@gmail.ru

ISSN 2010-7714

ISSN 2010-7714

2008-yil 29-oktabrda O'zbekiston Matbuoti va axborot agentligi tomonidan № 0223 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan. Gazeta haftaniga chorshanba kuni chiqadi.

Adadi – 8 657. Gazetaning bahosi kelishilgan narxda. Qo'g'oz bichimi: A3. Hajmi: 4 bosma tabaq. Buyurtma: G – 316. Bosishga topshirish vaqti 21.00. Topshirildi 3:30